Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXII. Ч. 169. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 2-го ВЕРЕСНЯ 1955. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, SEPTEMBER 2, 1955. No. 169. VOL. LXII.

ПЕРОН РЕЗИҐНУЄ, ВІДКЛИКУЄ РЕЗИҐНАЦІЮ І ЗАКЛИКАЄ ДО БЕЗОГЛЯДНОЇ БОРОТЬБИ З ОПОЗИЦІЄЮ

Буенос Айрес. — В середу 31 серпня ранком президент Перон заявив, що він резиґнує із свого уряду і 9 і пів години пізніше увечорі він відкликав свою резиґнацію і проголосив безоглядну боротьбу проти своїх політичних противників. За кожного пероніста, що міг би впасти в цій боротьбі, згине — за словами Перона — пять опозиціоністів. Відкликає свою резиґнацію Перон після того, як провідники Генеральної Конфедерації Праці проголосили загальний робітничий страйк, щоб стримати Перона від резиґнації. Про свою резиґнацію президент Перон повідомив не арґентинський Конґрес, який згідно з конституцією єдиний може приймати резиґнацію президента, але провід пероністської партії і керівництво Ґенеральної Конфедерації Праці. Провідники останньої, одержавши недатованого листа Перона, проголосили ґенеральний страйк і почали скликувати і звозити до Буенос Айресу робітників з міста і з провінції, щоб влаштувати маніфестацію за Пероном. Після проголошення страйку в міністерстві армії зійшлися на нараду генерали і вищі офіцери, але про хід і вислід цієї конференції громадянства не повідомлено. У зв'язку з подіями в столиці зміцнено військову охорону коло резиденції Перона і міністерства армії, уставляючи кулемети і протилетунську артилерію. Увесь летунський рух припинено. Услід за резиґнацією Перона почали зголошувати свої резиґнації й інші члени арґентинського уряду. Проголосили свою резиґнацію теж всі члени Сенату, який складається здебільша з пероністів і більшість палати депутатів заявила, що вона теж зрезиґнує, якщо Перон не відкличе своєї резиґнації. Під цим організованим тиском Перон погодився не резиґнувати і виголосив увечорі до зібраних пероністів промову, в якій запові́в сувору і безоглядну боротьбу із опозицією. Демонстрація пероністів не була така чисельна, як минулими роками.

Президент Перон

Складають пожертви на поводян „з ентузіязмом, швидко і гідно"

Вашингтон. — Адміністратор Цивільної Оборони Вел Пітерсон заявив, що населення цієї країни складає пожертви на поводян „з ентузіязмом, швидко і гідно". І хоч багато вже складено, але знищення такі великі, що цих пожертв треба якнайбільше. Червоний Хрест повідомляє, що до наміченої десятимільйонової збірки на поводян бракує ще два мільйони. Пітерсон сказав, що, на щастя, шкоди не такі великі, як їх давніше оцінювали. Досі Армійський Інженерський Корпус оцінив, що всі шкоди внаслідок повені, спричиненої гураганом „Діяна", виносять 1,677,000,000 долярів. Федеральний уряд був призначив 100,000,000 долярів на допомогу для стейтів, а також 900,000,000 долярів на позички для відбудови знищених фабрик, які працюють для оборонної продукції. Адміністратор Цивільної Оборони повідомив журналістів, що уряд сам не розділяє грошей, які призначив для поводян. Ті гроші дістають стейти і вони призначають, на що їх треба зужити. Вел Пітерсон сказав, що всі громадяни цієї країни повинні жертвувати на поводян стільки, скільки можуть, бо Червоний Хрест дбає не тільки про харчування і приміщення для жертв повені, але деколи навіть допомагає при відбудові мешкань.

Сконфіскували героїну—вартости $2,000,000

Ню Йорк, Н. И. — Урядники митного уряду сконфіскували на кораблі французьких ліній „Сент Льо" 21 фунт наркотиків, які на чорному ринку коштували б 2 мільй. дол. 20 ф. наркотиків знайшли урядовці в умивальні цього вантажного корабля, а один фунт був схований в іншому місці. Це сталося під час звичайного перегляду корабля в порті в Брукли́ні, а після того зарядили докладнішу ревізію на цьому кораблі. Після ревізії команда корабля зложила кавцію в висоті 16,000 долярів, і корабель відплив до Балтімор. Героїна була схована в свіжопомальованій стіні, і це звернуло увагу митного урядовця, який оглядав корабель.

ВІДБУЛИСЬ НАРАДИ ГОЛОВНОГО ЕКЗЕК. КОМІТЕТУ УНС

Союзівка, Кергонксон. — Минулої середи, 31-го серпня, на цій оселі відбулися наради Головного Екзекутивного Комітету Українського Народного Союзу. У нарадах, якими проводив гол. предс. п. Дмитро Галичин, взяли участь, крім предсідника, його заступники адв. Михайло Пізнак та Геновефа Жеребняк, головний секретар Григорій Герман і головний касир Роман Слободян. Під час нарад, що тривали цілий день, обговорено м. ін. справи інвестицій фондів, цілий ряд організаційних проблем, зв'язаних з теперішньою спеціяльною організаційною кампанією, як теж справи і що кращого пристосування „Союзівки" до багатьох організаційних, культурних та суспільних потреб, м. ін. теж справу відповідної підготови для влаштування на „Союзівці" дитячого табору вже в наступному році. Велику увагу звернено на потребу відповідного оживлення і пожвавлення праці Відділів УНС в поодиноких округах та місцевостях. В усіх цих справах винесено відповідні рішення.

У Каліфорнії починають кампанію за Кіфовера

Лос Анджелес, Каліф. — Група каліфорнійських демократів почала кампанію за те, щоб демократичним кандидатом на президента в 1956 році був сенатор Естес Кіфовер. Кіфовер знає про цю кампанію, але й досі не дав своєї згоди кандидувати. Подібна ситуація була і в 1951 році, коли в листопаді почали за нього кампанію, хоч погодився він кандидувати аж в січні 1952 року. На чолі групи каліфорнійських демократів стоїть продавець авт Томас С. Каррел, який назвав цю кампанію „Кіфовер — на президента!" Каррел заявив, що саме Каліфорнія повинна почати кампанію за Кіфовера, бо цей сенатор здобув тут велику перемогу під час правиборів у 1952 році. Але визначніші демократи вважають, що демократичним кандидатом має бути не Кіфовер, а Адлей Е. Стівенсон.

Латинські держави Америки потребують стабілізації цін на сирівці

Боґота, Колюмбія. — Колюмбійський міністер фінансів д-р Карльос Віллявесес, промовляючи на зборах Економічної Комісії при Об'єднаних Націях в справах країн Латинської Америки, сказав, що дійсний економічний розвиток цих країн неможливий без стабілізації цін на сирівці. Досі не було цієї стабілізації, і тому часто вибухали кризи. ЗДА та інші держави, які купують сирівці в країнах Латинської Америки, мали на цьому матеріяльні втрати, бо недорозвинені країни не могли купувати у них товари. Д-р Віллявесес вважає, що Економічна Комісія повинна встановити причини, які спричиняють сповільнення розвитку цих держав, і знайти способи усунути ці причини.

КУК протестує проти закріпачення селянства України

Вінніпеґ, Канада. — Президія Комітету Українців Канади опублікувала заяву з приводу візити совєтської делеґації „колгоспників" у Канаді. В заяві стверджується, що ці делеґати — не представники селянства, а вибранці з совєтської бюрократії, яка поневолила селянство в країнах СССР. „Колгоспи" в СССР — сказано в заяві — є для селянства фактично осередками примусової праці й чинником найстрашнішого поневолення та експлуатації. Колгоспна система привела до голоду в Україні у 1933 році, коли згинули мільйони людей, і спричинила теперішню кризу в економіці СССР. Тому КУК домагається скасування колгоспної системи, привернення селянам приватної власности, волі на організацію селянства та повернення з заслання і концентраційних таборів мільйонів селян на їх рідну землю.

УКРАЇНЦІ ВІННІПЕҐУ ДЕМОНСТРУЮТЬ ПРОТИ СОВЄТСЬКОЇ „ХЛІБОРОБСЬКОЇ" ДЕЛЕҐАЦІЇ

Вінніпеґ, Ман. — Не зважаючи на те, що канадійський уряд, побоюючись протисовєтських демонстрацій, наказав не подавати до публічного відома місцевостей, куди проїжджатимуть совєтські „хлібороби", негайно після приїзду членів совєтської делеґації літаком на аеродром у Вінніпеґу зібралося там понад триста українців і представників інших народів, які влаштували бурхливу демонстрацію проти совєтської „хліборобської" делеґації. Частина демонстрантів вдерлася через поліційний кордон до летунської почекальні і коли совєтських „хліборобів" виведено з літака бічними ворітьми до авт, демонстранти заатакували делеґацію в автах, розкидаючи протисовєтські летючки і викрикуючи протисовєтські гасла. Не змогла охоронити членів делеґації перед гнівом демонстрантів навіть сильно сконсиґнована канадійська уніформована і цивільна поліція. За повідомленнями Кенедієн Прес, демонстранти потурбували чотирьох зодягнених по цивільному канадійських поліцистів, взявши їх за членів совєтської делеґації. З огляду на можливість таких демонстрацій в інших містах, змінено програму дальшої подорожі делеґації, зокрема, скасовано пляновну поїздку до індустрійного міста Віндсор (недалеко Дітройту).

Франція запевняє ЗДА, що в Марокко буде спокій

Париж. — Французький уряд запевнив уряд ЗДА, що в найближчому часі в Марокко буде створений такий загально-національний уряд, — репрезентуючий всі тамошні течії, як його ще досі ніколи не було. Франція запевнила Америку, що покликання до життя дійсної репрезентації мароќанців „дозволить закінчити політичні й людські труднощі, з якими Франція стрінулася, як також зменшить острах, що його мали деякі міжнародні кола". З тієї оприлюдненої заяви французького уряду виходить, що одинаково Америка, як і інші уряди висловили в Парижі свої застереження щодо ситуації, яка витворилася в Марокко. Французький уряд плянує створити до 12 вересня ц. р. новий автономний уряд Марокко. — Тимчасом прийнято вже резиґнацію генерального резидента Ґрандваля й обняв уже урядування в Марокко новий генеральний резидент, ген. Бос де Лятур. Ситуацію утруднює султан Бен Муляй, який не хоче резиґнувати, — чого домагаються одинаково французький уряд, як і марокканські націоналісти. Однак загально вважають, що ген. Латур, який має за собою великий досвід в налагодженні відносин в Тунісії, опанує ситуацію в Марокко і доведе там також до заміrення не тільки силою французької армії, але й реформами на базі поширеної автономії країни.

Наскок на єгипетський форт

Єрусалим. — Ізраїль признався в офіційному комунікаті, що його військо, піддержуване артилерією, зробило наскок на єгипетський прикордонний укріплений військовий табір і здобуло його, завдавши єгиптянам поважних втрат. Той табір в пустинному обширі Газа був вишкільною і випадковою базою для єгипетської терористичної організації, яка впродовж останнього тижня виконала в глибині Ізраїлю низку терористичних атак, що закінчились смертю десяти жидів. В офіційному комунікаті Ізраїлю говориться взагалі про 15 убитих єгиптянами жидів в останньому часі та відкидається запропоноване Військовою Невтральною Комісією ОН перемир'я, домагаючись замість того, щоб Єгипет взяв виразно на себе відповідальність, що не буде надалі ніяких терористичних ані диверсійних атак і напастей. Єгипет відкинув це домагання. Генеральний секретар Об'єднаних Націй відбув наради окремо з представником Ізраїлю в ОН, окремо з представником Єгипту. Ситуація на єгипетсько-ізраїльському кордоні така напружена, як уже давно не була — стверджує преса.

ТРИ ЗАКОРДОННІ МІНІСТРИ РАДИТИМУТЬ У ВАШИНҐТОНІ

Вашинґтон. — Державний секретар Доллес та міністри закордонних справ Англії МекМіллен і Франції Піне радитимуть 27 ц. м. у Вашинґтоні, щоб устійнити спільну лінію на конференції 4-х міністрів (разом з Молотовим), що заповіджена на 27 жовтня у Женеві. МекМіллен і Піне прибудуть на сесію Об'єднаних Націй, яка відкривається в Ню Йорку 20-го вересня. Якщо на ту сесію прибуде також Молотов, то всі три західні міністри закордонних справ початкові розмови з Молотовим у зв'язку з Женевською конференцією поведуть вже у вересні, в Америці. Наступного дня після зустрічі трьох західніх міністрів прилучиться до них західньо - німецький міністер закордонних справ Брентано, який поінформує їх докладно про хід і вислід нарад канцлера Аденауера у Москві. Аденауер їде до Москви 9-го вересня ц. р., а відомо, що найважнішою справою на конференції міністрів закордонних справ ЗДА, Англії, Франції і СССР у Женеві буде знову справа об'єднання Німеччини. У зв'язку з цими подіями західньо-німецький урсд спростував плітку, наче б час для поставлення нової німецької армії, як його передбачив Паризький договір, продовжено з трьох років до п'яти. Мовляв, Західня Німеччина виконає прийняті на себе зобов'язання у військовій ділянці.

Закінчились триденні японсько-американські наради

Вашинґтон. — Триденні наради, які велись у Вашинґтоні поміж японським міністром закордонних справ Мамору Шіґемітсу й державним секретарем Дж. Ф. Доллесом, при чому в американській делеґації брав участь м. ін. шеф об'єднаних штабів адмірал Радфорд, закінчились оприлюдненням спільного обширного комунікату. Він утриманий в загальному тоні й підкреслює головну справу, яка була предметом дебат, а саме, базу дальших американсько-японських взаємин. Обидві сторони погодились, що Японія, в міру побільшування своєї збройної сили, перейматиме на себе відповідальність за оборону своєї країни, себто американські окупаційні війська будуть ступнево залишати Японію, — та що Японія братиме більшу участь в обороні тихоокеанського обширу. У комунікаті передбачено переміну в будуччині теперішнього пакту безпеки поміж ЗДА й Японією на пакт взаємної допомоги. У тих нарадах піддано аналізі далеко-східню політичну ситуацію та всі міжнародні справи, які цікавлять ЗДА і Японію. Мамору Шіґемітсу, на честь якого віце-президент Ніксон видав бенкет, ствердив, що його місія закінчилась успіхом і що він вдоволений вислідами своєї подорожі до ЗДА. В усіх заторкнених на його нарадах з американськими чинниками справах рішено продовжувати дальші постійні розмови і взаємний зв'язок. Доллес, вказавши на скомплікованість питання засуджених японських воєнних злочинців, обіцяв докладно і швидко розглянути цю справу.

Москва обіцяє поінформувати ЗДА про свої джерела мінералів

Москва. — Сенатор Джордж Малон, республіканець з Невади, запропонував совєтським достойникам дати їм інформації про стратегічні мінерали, які знаходяться на території ЗДА, при чому його совєтські розмовці, Каґанович і Маленков, заявили, що такі самі інформації може дати про свої мінерали СССР. Мова йшла взагалі про сировини, що їх має Америка для свого воєнного промислу. Преса зазначує, що запропонований сенатором Малоном большевикам матеріял не має для них великої вартости, бо вони вже мають його, себто, вони мають відпис звідомлення сенатської підкомісії, яка займалась була цими справами та на чолі якої стояв тоді власне сенатор Малон. Сенатор Малон дістав від названих большевицьких достойників „раду згоду" на продовжування в будуччині розмов на цю тему. Під час тієї зустрічі американського сенатора з Каґановичом і Маленковим „піднесено тост на мирну коеґзистенцію і на право кожної країни вибрати собі власну політичну систему". Сенатор Малон відвідав по дорозі сателітські країни — Мадярщину, Румунію і Болгарію. До Болгарії він поїхав усупереч пораді радника американського посольства в Будапешті, що „нерозумно" було б їхати до країни, з якою Америка не втримує дипломатичних взаємин.

ЗАКІНЧЕНО ДРУГИЙ КУРС УКРАЇНОЗНАВСТВА НА „СОЮЗІВЦІ"

Союзівка, Кергонксон. — Минулої середи закінчено вже другий з черги Курс Українознавства на цій вакаційно-відпочинковій оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах. Курс, що його організує й у великій частині фінансує Український Народний Союз у порозумінні з Ліґою Української Молоді Північної Америки та який тривав повних чотири тижні і який вели професори д-р Василь Стецюк і п. Іван Близнак, закінчило 24 студенток і студентів, одержавши відповідні свідоцтва. Формальне закінчення курсів у середу, 31-го серпня, рано, попереджено спільною вечерою у вівторок ввечорі. На вечері, як і опісля при формальному закінченні курсу, були приявні — крім курсантів і професорів — всі члени Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу, що саме в тому часі відбували на Союзівці свої наради, та редактор „Свободи" А. Драґан. Товстмастером вечері був заст. гол. предс. УНСоюзу адв. Михайло Пізнак. Промовляли, крім товстмастера, заступниця гол. предс. УНСоюзу п-ні Геновефа Жеребняк, гол. касир УНСоюзу п. Роман Слободян, гол. секр. п. Григорій Герман, ред. А. Драґан, проф. д-р В. Стецюк і проф. Близнак, управитель Союзівки, п. Данило Слободян, а від студентів дякували учителям і УНСоюзові за ті курси п. Мирон Сурмач, Ельва Барабаш, Катерина Тураник і Олекса Рускевич, а на закінчення — гол. предс. УНС п. Д. Галичин зробив короткі підсумки курсу. Усі промовці насвітлювали коротко величезне значення тих курсів для нашої молоді та нашої спільноти, професори підкреслювали велике бажання курсантів збагнути величезні скарби культури та історії батьків і країни їхнього походження, а п. Д. Галичин зокрема підкреслив важливість цьогорічних курсів, які допомогли вже встановити відповідну систему навчання та приготовити тверду базу для наступних курсів. Він теж поінформував про заходи, які плянує УНСоюз за посередництвом НТШ, щоб ці курси поставити під протекторат Українського Вільного Університету.

Після вечері в Гостинниці у приявності кількох десятків гостей, між ними і батьків деяких курсантів, курсанти дали прекрасний вечір своєї мистецької самодіяльности. В програмі вечора були хорові співи і гуртові народні танці, три деклямації (Юлія Сабор — „Наша мова", Галина Самуляк — „Любіть Україну" та Кость Паньківський (мол.) — „І в мене був свій рідний край" та добре опрацьоване і виголошене вступне слово Юрія Семчишина.

У середу рано, після прощальної промови проф. д-ра В. Стецюка та проф. Ів. Близнака, короткого слова проф. Барабаша від імені батьків курсантів, та прощального слова Мирона Сурмача від імені курсантів, гол. предс. УНС п. Д. Галичин роздав курсантам свідоцтва, ґратулюючи професорам і курсантам за виконану працю та за помітні великі успіхи в тій праці.

Наявним доказом великого успіху цьогорічних Курсів Українознавства можуть послужити м. ін. „матуральні" відповіді курсантів на кілька питань, що відносяться до курсів та їх оцінки збоку курсантів. Деякі курсанти, що раніше не знали українського слова, вже писали по-українськи листи до своїх батьків та засвоїли відповідні знання, що розбудило в них велике бажання і охоту продовжувати українознавчі студії. Деякі гості, що мали нагоду приглянутись та познайомитись з тим „чудом", що роблять курси з їх учасниками, здобуваючи їх для українства, заповіли фундації стипендій для курсантів на наступний рік.

ДРУГІ КУРСИ УКРАЇНОЗНАВСТВА НА СОЮЗІВЦІ

Фото з нагоди відкриття курсів чотири тижні тому: При столах сидять курсанти. Збоку стоять (від права): проф. д-р Василь Стецюк, проф. Іван Близнак, головн. предс. УНСоюзу п. Д. Галичин, вакаційний душпастир Союзівки всч. о. П. Мельничук, заст. гол. предс. УНС адв. М. Пізнак, гол. радний УНС п. Дмитро Шмаґала, гол. радна УНС п-ні Марія Демидчук, редактор „Свободи" А. Драґан та б. голова Ліґи Молоді інж. Є. Волошин.

В АМЕРИЦІ

● **Дві найбільші фірми,** які продають каву, підвищили ціну на цей продукт на три центи за фунт. Інші фірми мають зробити те саме, але це буде аж тоді, коли вичерпаються дотеперішні запаси.

● **Директор** Крайової Поборової Служби, генерал - майор Луїс В. Герші заявив журналістам, що в наступному році покликатимуть до військової служби місячно 25—30 тисяч юнаків. Цього року кожного місяця покликують тільки по 10,000 місячно.

● **61-річний інвалід** першої світової війни Вільям Френсіс у 1945 році втратив зір. 27 серпня під час зудару авта, в якому їхав Френсіс, з іншим автом, він раптом прозрів. Лікар ствердив, що в 1945 р. він утратив зір внаслідок шоку, а не органічного ушкодження і повторний шок привернув йому зір.

● **Кінова зірка Ріта Гейворт** покинула свого чоловіка співака Діка Геймеса, з яким жила від 1953 року, і заявила, що візьме з ним розвід. Коли Геймеса мали депортувати, Ріта підтримувала його на дусі. Прихильники кінозірки гадають, що бажання її розвестися з Геймесом є лише примхою.

● **Державний секретар** Джан Фостер Доллес наприкінці тижня виїжджає на двотижневий відпочинок на острів Дак, що знаходиться на озері Онтаріо.

● **Кажуть, що бачити лилика** — лихий знак. Коли 60,000 тонний літаконосець „Форрестол" виплив на океан для випробування, на його поклад залетів лилик. Пізніше виявилося, що корабель мусить скоротити час випробування, бо потребує направи.

● **Фільмовий артист** Чарлз Чаплін, якому не дозволено вернутися до ЗДА з огляду на його прокомуністичні симпатії, завинив державній скарбниці 516,167 долярів за незаплачені податки. 66-річний Чаплін є англійським громадянином і тепер живе в Швайцарії.

В СВІТІ

● **Антоні Іден,** англійський прем'єр, відвідає „домашню" фльоту („Гом Фліт") під час її маневрів у вересні ц. р. Моряцьким способом він „переїде" на дроті з кружляка „Глесков" на літаконосець, а з нього гелікоптером на інший літаконосець. Іден був відзначений за хоробрість, як вояк у першій світовій війні.

● **Уряд Юґославії** офіційно заперечив, що він уклав з совєтським урядом умову про продукування на юґославській території совєтських турбомоторових літаків типу МІГ. Уряди ЗДА і Англії заявили, що коли б таке сталося, то вони зревідують своє відношення до економічної співпраці з Юґославією. Правдоподібно Юґославія укладе подібну умову з Францією, бо не має грошей на те, щоб наладнати продукцію власних турбомоторових літаків.

● **Англійські** пілоти дістають маленькі радіонадавчі апарати, якими зможуть повідомляти рятівничі залоги, якщо їх літак зазнає аварії над суходолом або морем. Радіонадавчі мікроапарати мають засяг на 75 миль. Коли летун впаде у воду, то такий апарат автоматично висилатиме сиґнали. Крім того, англійське командування рішило встановити біля берегів постійну рятівничу службу гелікоптерами.

● **В американсько - китайських** переговорах у Женеві в справі звільнення з червоного Китаю сорока американських цивільних громадян, немає ніякого поступу. Американці запропонували, замість безплідних трьох засідань в кожному тижні — відбувати тільки по одному засіданню.

● **Совєти добились ще одного** „співіснувального" успіху: Ніколай Міхайлов, совєтський делеґат на конґресі Міжпарляментарної Унії в Гельсінкі, дістав 44 голоси з 80 голосуючих, і таким чином став членом Екзекутивного Комітету Міжпарляментарної Унії, на глум ідеї парляментаризму. Два американські делеґати голосували „проти". Новими членами Екзекутиви вибрано також представників Фінляндії, Італії, Іраку й Цейльону. Представники ЗДА, Англії, Швайцарії і Сіяму відійдуть в наступному році, згідно з „черґувальною" системою, прийнятою у статуті.

● **Яков Малік,** делеґат СССР у мирових переговорах з Японією, запропонував, щоб усіми протоками, що є між японськими островами та назахід від них, в сторону до азійського суходолу, могли користуватись тільки країни цього обширу, себто, у практиці — Японія, СССР, комуністичний Китай і Корея. Японський делеґат Матсумото відкинув такий внесок, як недискусійний.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES.	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six Months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

„ВИЗВОЛЬНІ ЗБРОЙНІ СИЛИ"

Останніми днями в американській пресі появились досить широкі інформації про вишкіл, в рямках Американської Армії, окремих військових з'єднань для спеціяльних завдань: боротьби у ворожому запіллі на випадок війни. В цих інформаціях говориться в першу чергу про окремий вишкільний табір таких з'єднань у Форт Брег в стейті Північна Каролайна, але згадується також і про подібний вишкіл у Німеччині. Вишколюється там „подвійних добровільців", себто тільки таких, що добровільно зголосились до армії, і що добровільно зголошуються до вишколу в таких спеціяльних з'єднаннях. Самий вишкіл є надзвичайно трудний. Він охоплює найширше коло військових і технічних дисциплін та вправ, від спадання з парашутом до відпорности проти „прання мозку" і від стріляння з пістолі до орудування гарматою. Вояки „спеціяльного призначення", крім військових знань, мусять уміти давати собі раду в найтяжчих обставинах, мусять знати всі роди американської і совєтської зброї, всілякі технічні апарати, коротко: мусять знати все і мусять бути приготовані на все, що треба робити і що може їх зустріти в найскладнішій боротьбі у ворожому запіллі за фронтовими лініями.

Що більше, вони повинні знати мови населення тих теренів, у яких їм може прийдеться воювати, повинні знати звичаї і наставлення населення, бути в найповнішому розумінні цього слова — вояками і апостолами волі.

Спеціяльні з'єднання „визвольних збройних сил" створено на підставі досвіду другої світової війни та війни в Кореї. Тоді такі спеціяльні з'єднання в більшості були імпровізовані, але вони відіграли величезну ролю, про що згадує і президент Айзенгавер у своїй книжці-споминах з війни в Европі.

Головну частину особового складу цих з'єднань становлять американські громадяни східньо- і середньо-европейського походження. В повідомленнях названо німців, поляків, чехів, росіян та „інших". Є також і не-громадяни. Вишколюють їх американські офіцери з найбільшими теоретичними знаннями і практичним досвідом у підпільній війні. Один з цих офіцерів, попавши за фронтову лінію в Кореї, зумів продовжувати боротьбу проти ворога, хоч самому приходилось живитись вужами і гадюками. Вишкіл відбувається під проводом полк. Едсона Д. Раффа, парашутиста та партизана з другої світової війни, і ведеться під наглядом проводу Психологічного Ведення Війни, що його очолює ген. Вільям Буллок.

Ідеологічно-політична концепція цих спеціяльних з'єднань, їх вишколу і призначення з'ясована президентом Айзенгавером та іншими цивільними й військовими лідерами. Базується вона на засаді, що кожний нарід має право і обов'язок сам боротися за свою волю. Америка не має жадних імперіялістичних цілей, і вона завжди готова стати по боці тих, що боряться за волю. Морально і політично вона стоїть по їх боці, в рямках можливостей і відповідно до обставин, також і тепер. Проте, коли б прийшло до війни, вона цю допомогу виявила б і в багатьох інших напрямках, включно з висилкою поза фронтові лінії спеціяльних визвольних військ, завданням яких було б дати поодиноким народам фахову допомогу в їх боротьбі за волю.

Ніхто не сумнівається, що ідея створення і вишколу таких „визвольних збройних сил" дуже слушна і потрібна. Вістку про це приймуть напевно з радістю та великими надіями головно ті народи, які тепер боряться за волю.

Добре сталося, що вістку про такий вишкіл подано до публічного відома. Совєтські шпигуни напевно й так про це знали, але широке оприлюднення цієї вістки в теперішній депресійній для волелюбних народів атмосфері підступного з большевицького боку „співіснування" дуже на часі, і його можна тільки привітати. Не виключене, що саме такими міркуваннями це повідомлення і було подиктоване.

А все ж таки до цього можна і треба було б висловити деякі побажання принципового порядку, і не до самих „визвольних з'єднань" та їх вишколу, але до офіціяльної американської „визвольної політики" та її заложень. Америка бо ще сьогодні легковажить у практиці факт, що у визвольній боротьбі поневолених народів головну ролю грає національний момент, виразне і підкреслене національно-державне „передрішення".

АГІТАЦІЯ ЗА ПОВОРОТ НА „РОДІНУ"

У 6-му числі комуністичної агітки „За возвращение на родину" за липень ц. р., що виходить у Східній Німеччині й поширюється масово серед з-підсовєтських емігрантів різних національностей по всій Західній Европі, ба навіть — як зачуваємо — в Канаді й ЗДА, знаходимо на останньому місці замітку „До відома читачів": мовляв, „Комітет за возвращеніє на родіну" звернувся „до громадських організацій" ряду республік СССР у справі видання цього часопису також іншими мовами, і „отримав позитивну відповідь від Української, Латишської і Литовської ССР". Іншими словами, заповіджено видання за совєтські гроші в українській, латишській і литовській мовах цього листка, завданням якого є, під покришкою рятування емігрантів від матеріяльної нужди та приспорювання батьківщині потрібних їй працівників, ламати характери, сіяти в рядах різнонаціональної еміграції з-підсовєтських країн дезорієнтацію та деморалізацію, поменшувати ряди цієї еміграції та підважувати її морально-політичне значення. Робиться це дуже хитро і зручно: на чотирьох сторінках газетки немає там звичайної совєтської політичної агітації, а весь натиск покладено на соціяльний бік справи, на можливість працювати за своїм фахом, жити на рідній землі і позбутися непевности табору ДП чи примусу брати чорну фізичну працю без уваги на свою освіту і професійне знання. Ніби аполітичними аргументами ведуть Совєти 100-відсоткову політичну акцію.

Проблема дійсно поважна і делікатна. Це — проблема репатріяції, не під фізичним примусом, — ловленням людей по бауерських дворах, по лісах і бараках та навантажування їх силоміць на вантажні авта, як це відбувалось в перших післявоєнних місяцях в Німеччині й Австрії, — а під моральним примусом, ще гіршим, ще страхітливішим, бо сполученим із муками самозаперечення. Це така „добровільна" репатріяція, коли людина сама перекреслює себе і свою волю. Що її до цього примушує? Матеріяльні злидні й безвиглядність долі, надзвичайно зручно використовувані большевицькою пропаґандою.

Вже в перших місяцях після війни перед керівниками політичної еміграції стало питання: як ставитись до цієї комуністичної агітації, як ставитись взагалі до питання репатріяції? І майже одностайно вирішено — не боротися з большевиками за те, чи хтось має залишатись, чи вертатися. Мовляв, коли хтось взагалі має сумніви, чи залишатись на еміграції, чи вертатись під совєтський режим і ставати там прельояльним совєтським невільником (не говоримо про підпільників), то користи він українській громаді поза межами України не принесе. Бож кожній еміграції залежить не на кількості, а на якості. Правда, поважне число емігрантів втекло на Захід, побоюючись за своє життя під большевицьким режимом у зв'язку з своїм минулим та у зв'язку з своїм політичним і релігійним світоглядом, що його ледве чи можна б прикрити покаянними заявами. Але рятувати життя — це, з історичної перспективи, другорядний чинник у суспільно-політичному явищі масового „ісходу" з рідної землі. Першорядний чинник — це таки рятування ідеї, це таки бунтарство проти окупанта, це таки рішуча нехіть підпорядкуватися новому режимові, його ідеології, навіть за ціну втрати всього власного життьового доробку, за ціну поневіряння на чужині й непевности завтрашнього дня. І тому суть еміграції не в тому, що стільки-то осіб опинилось поза межами рідного краю, а в тому, що вороги окупаційного режиму винесли з собою на чужину власні ідеали й волю боротися проти займанця всіми тими засобами, що їх можна знайти на чужині. Отож, виходячи з такої дефініції потреби й вартости еміграції, її керівники, як сказано, боролися тільки проти примусової репатріяції, яка по суті є торгівлею живим товаром, і спростовували фальші, що ними воювали совєтські репатріяційні місії. І дійсно, ані українці, ані — наскільки нам відомо — ніяка інша поважна еміграційна група в Европі не вела ніякої агітації проти добровільної репатріяції тих, що у висліді війни опинились в Середній Европі.

І тоді, не віривши, що зможуть залишитися на Заході, від'їхало багато примусово вивезених з України до Німеччини і ніхто за ними не плакав. Залишили вони по собі хіба смуток і трагедію знову розділених одиниць, членів родини. Від'їхали ті, що хиталися, не були певні, сумнівалися, піддалися ворожій агітації. Деякі відпали ще згодом, упродовж наступних років. І ті, які залишились аж до 1955 року, напевно не потребують вже усвідомлення, що таке московські большевики, який режим панує в Україні і чого вони можуть сподіватися після свого повороту. Коли ж з-посеред них все таки дехто піддається теперішньому новому наступові большевицької репатріяційної агітації, то чому це діється? Діється це тому, що багато наших людей в Европі втомилися за останніх десять років. Тут у великій мірі вина західнього світу, його урядів і його добродійних організацій, які ніколи не мали повного розуміння моральної і політичної ваги отих мас нещасливців, найбільших ворогів комуністичного режиму, щоб приєднати їх до себе та уможливити їм не тільки збереження мізерної веґетації по напівголодових таборах, але дійсно практичне зрівняння їх з вільними людьми вільного світу. Відома нехіть німців і австрійців до „апсляндерів". Відомі велетенські трудноці, що їх ставиться при переселюванні до заморських країн. Між вичисленими в газетці „Возвращение на родину" знаходиться один українець, який ставав перед комісію на виїзд до ЗДА. Йому відмовлено через його стан здоров'я, і він попав у таку розпуку, що зголосився до репатріяції. Не зміна світогляду, а нужда і розпука — ось те головне психологічне підложжя, що на ньому жирує комуністична пропаґанда, вербуючи репатріянтів і опісля ставлячи їх перед мікрофони, щоб виголошували вони ненависницькі промови до вільного світу. Вони виголошують їх навіть без внутрішнього спротиву, бо повні смертельного жалю до вільного світу, який примусив їх до того розпучливого кроку.

Але, очевидно, не без вини й сама еміграція, не без вини врешті й ті самі найновіші репатріянти. Ми можемо спостерігати не тільки повну політичну розтіч, яка до розпуки доводить всіх, що тверезіше дивляться на партійницький герць на руїнах. Поруч із партійницькою гризнею, що в ній заанґажовані професіонали від лайки та персональної і гуртковой амбіції, поза яку не сягає їх світогляд, — можемо зауважити дивну апатію у відношенні до творення своєї тривкої матеріяльної бази. Цікава річ: під час війни можна було стверджувати велику меткість та ініціятивність людей, які втратили весь доробок. Власним спритом, власним розумом і власною підприємчивістю творено нові верстати. Так само подивугідну організаційну тугість виявила українська еміграція в перших найтрудніших місяцях і роках. Ту саму тугість виявила новоприбула іміграція в ЗДА, Канаді і в усіх інших країнах поселення, де люди з найбільшими трудноцами, без знання мови й грошей, помалу входять в нові умовини, будують собі екзистенцію, кінчають школи й курси, перешколюються, змінюють професії, підносяться на вищі щаблі суспільної драбини й на вищий рівень життьового стандарту. Серед маси европейської еміграції запанував — твердять усі, що приїздять звідтіль — дух інерції і якогось бездільного фаталізму. Високий комісар ОН для справ втікачів, з яким дуже добрі взаємини втримує наш ЗУАДК, має поважні суми для т. зв. інтеґрації емігрантів у Середній і Західній Европі в місцеву економіку. При німецькому державному банку в Бонні поважними сумами диспонує відділ для втікачів, на чолі якого стоїть колишній старшина УГА і старшина І-ої Дивізії, колишній чільний український громадсько-політичний діяч. Отже напевно названі два джерела не ставляться вороже до українських петентів, які проявили б ініціятиву й підприємливість, стараючись дістати допомогу чи позику на таку продуктивну ціль, яка дала б працю й заробіток. На жаль, ані збірної, ані індивідуальної такої ініціятиви й підприємливости не видко, і мешканці таборів чи „приваток" воліють гірко бідувати або промишляти з місяця на місяць, з тижня на тиждень, замість обмірковувати можливості творення продуктивних верстатів і морочитись заходами дістати на це зворотні фонди. Невже це тому, що найметкіший елемент виїхав за море? Невже серед залишенців нема також людей не тільки ідейних, але й активних, які тверезо думають про конечність практичної кооперації з усіми можливими нашими й чужими чинниками, щоб тільки видертися з безнадійности таборового веґетування? Очевидно, це трудно, прикро, морочливо, вимагає багато зусиль, терпцю, нервів і — праці. Але це лежить у межах можливости, отже варте риску, без якого ніщо в житті не осягається.

Весь український національний світ на Заході одностайний у підході до цієї останньої совєтської репатріяційної акції. Це акція, що не має нічогісінько спільного з харитативними цілями й поліпшуванням долі людей, яких намовляється до повороту на „родіну". Це, як сказано вже на вступі цих завваг, наскрізь політична, комуністична, розкладова, деморалізаторська робота, ведена державним совєтським апаратом і комуністичними аґентурами та аґентами. Тому весь український національний табір, без уваги на обласне походження, віровизнання і партійно-політичний поділ є проти тієї акції. Обов'язком усіх українських громадських організацій й тим паче всіх груп української політичної еміграції є, відкладаючи на бік внутрішню распрю і внутрішні партійні та персональні порахунки, одностайно вияснювати підступний характер тієї комуністичної затії. Маса української еміграції в корені була і є здорова. Вона інстинктовно відчуває істоту такої ворожої затії. Проявлення власної енергії, живої думки, єдности, солідарности на національно-політичному фронті і взаємної допомоги в скитальській біді — це найкраща і найуспішніша відповідь цій новій большевицькій інтризі.

ДЕНЬ ПРАЦІ І АМЕРИКАНСЬКЕ РОБІТНИЦТВО

Щороку в перший понеділок вересня американське робітництво святкує своє встановлене з його власної ініціятиви свято — День Праці. Паради організованого робітництва, що відбувалися подекуди ще на початку 80-х років, поступово перетворились в національне свято Праці, присвячене соціяльним та економічним досягненням американських робітників, які зробили величезний вклад у справу зміцнення, процвітання та добробуту нашої країни.

Життєві сили американського робітництва зробили дуже багато для створення найвищого в світі життєвого стандарту та осягнення найбільшої в світі продукції, наблизивши нас до повної реалізації традиційних ідеалів економічної та політичної демократії. Сила та діяльність нашого профспілкового руху свідчать про дійсне намагання нашого народу забезпечити свободу для кожної окремої особи та її добровільних асоціяцій.

Робітництво сучасної Америки — як чоловіки, так і жінки — колосальна сила. Вони мають все — почуття своєї гідности й певности, так само як і комфорт у приватному житті, про який ще їхні діди не насмілювались і мріяти. Досягнення робітництва є досягненням цілої нашої нації. Робітництво зробило націю сильнішою, багатшою, розвинуло торгівлю і добробут торгівців, працедавців, фармерів.

Право робітників об'єднуватись у робітничі юнії і через ці юнії підписувати контракти з працедавцями, виборюване протягом довгих років, тепер уже міцно вкоренилось. Юнії та промисловці навчились співпрацювати, спільно опрацьовувати умови праці в атмосфері миру та взаємного розуміння. Дотепер підписано близько 100,000 договорів з юніями, і тільки деякі з них, і то дуже рідко, оголошували страйки для відновлення своїх контрактів.

Протягом останніх 20 років число членів американських юній зросло з 3,250,000 до 15-16 мільйонів. Число робітників, охоплених програмою пенсій та забезпечення завдяки колективним договорам, зросло буквально з нуля до 9 мільйонів. Понад 42 мільйони робітників користуються платними відпустками. Пересічна тижнева платня в долярах за цей час зросла більше як на 250 відсотків, а в розумінні купівельної спроможности — майже на 90%.

Організоване робітництво зуміло знайти нові й дуже ефектовні способи забезпечення робітників на час безробіття. В червні дві великі автомобільні фірми — Форд і Дженерал Моторс — погодились виплачувати з фірмових фондів „додаткову допомогу на безробіття" для робітників, звільнених під час застою в роботі. Обидві фірми погодились вкладати по 5 центів від робочої години до спеціяльного фонду, звідки і буде виплачуватись робітникам допомога. Сподіваються, що фонд Дженерал Моторс буде доведений до 150 мільйонів, а фонд Форда — до 55 мільйонів долярів.

Незабаром такі самі вимоги, очевидно, будуть виставлені в промисловості сталевій, фармерській, машинобудування, ґумовій та електричній, а можливо також і в залізничій та м'ясопакувальній. Є шанси, що нові умови праці ще більше поліпшать матеріяльне становище американського робітника, збільшать соціяльну відповідальність американського капіталізму двадцятого віку і впровадять до економіки ще один елемент стабільности.

Американців, що подорожують за кордоном, часто запитують: „Чи справді американський робітник має свій уділ в американському добробуті?" Питання це дуже важливе. Наші листи до родичів і друзів за кордон, в яких ми описуємо, як святкували День Праці, можуть подати важливі факти про справжнє становище робітників — чоловіків і жінок — в Америці. Ми можемо також пояснити їм, чому, у зв'язку з провідною ролею З'єдинених Держав у світових справах, День Праці в нашій країні набуває дедалі більшого значення та важливости.

Загальна Рада

НА ТЕМИ ДНЯ

Відомий і впливовий американський щоденник „Ню Йорк Таймс" виступив (у числі з 30 серпня ц. р.) з приводу атаки колишнього президента Трумана на теперішнього президента Айзенгавера з тактовною, але дуже рішучою критикою поведінки колишнього президента в коментарі п. з. „Дай йому бобу!" (Гів 'ім гелл). Цей коментар може бути зразком і прикладом американського демократичного ставлення до заслужених і високопоставлених колись осіб, і тому передруковуємо його на цьому місці повністю:

„Коли Геррі С. Труман був президентом З'єдинених Держав, він узяв на себе відповідальність за чимало безстрашних і сміливих децизій, за які наш часопис, разом з великою частиною американської преси, висловив йому повне признання. Навіть тоді, коли п. Труман був великий, він міг би бути дуже великий. Але, на жаль, коли він був малий, він міг би бути дуже малий.

Сьогодні, коли п. Труман вже не є Президентом, було б дуже шкода, якби він дозволив малим, дрібничковим, яскраво партійним прикметам своєї вдачі взяти гору над своїми кращими якостями. Немає мабуть нині в цій країні нікого, хто мав би більше гострої історичної, як теж особистої свідомости влади і відповідальности за уряд Президента, ніж її мав п. Труман. Це не надто приємно спостерігати, як джентлмен з Міссурі, що, займавши уряд Президента, в деяких моментах досягав вершин величі, принижує свою власну гідність, хапаючись політичного наклепництва і прозивання, більш відповідного для якогось містечкового політикана, як для колишнього Президента З'єдинених Держав.

Звичайно, це не означає, що п. Труман не має права критикувати свого наслідника чи брати участь по партійній лінії в недалекій, чи в якій іншій, політичній кампанії. Звичайно, він має на все це право, і ми подивляємо енергію і запал, з яким цей 71-літній ветеран політичних боєн ще завжди і знову виступає в обороні того, що, як він пристрасно вірить, є політичним правом. Але п. Труман зробив би краще і затримав би легше з таким трудом здобуту прихильність американського народу, якби він більш помірковано вів свій наступ, якби він угамовував свій темперамент, якби він пам'ятав, що достойної поведінки вимагають так само і від колишнього Президента, як і від Президента Держави. Крім того, він міг би втратити менше голосів для своєї партії."

Я П'Ю ВОДУ...

Я п'ю воду з чистої криниці,
Із незаймного джерела,
Та ще п'ють її співочі птиці,
А навкруг гриби і полуниці,
І слідн — козуля перейшла.

А навкруг дубів верхи високі,
На дубах порепалась кора.
То живі, то животворні соки
Не містяться в стовбурі. Горять
Крони, рівно пожовтю укриті,
Відгорять, щоб знов за рік
[горіти.

Я п'ю воду з повної криниці,
Відчуваю свіжість джерела,
А навкруг гриби і полуниці,
І щебечуть перельотні птиці,
І земля —
піснями розцвіла.

Петро Дорошко.

Ст. Самійленко

ДНІ СЛАВИ

13

Приїжджаємо на станцію Сватово. Уникаю зустрінутися з командантом станції сотником Базилевським. Розпитую козаків командантської чоти, чи не бачили такого-то чоловіка. Кажуть мені, що сидів подібний чоловік цілу ніч на станції, очікуючи потрібного йому поїзду, а тепер пішов у село, видно, хоче там поснідати.

Я поспішив на село і знайшов там того добродія. Сказав йому на одинці, щоб утікав підводою, і то якнайскоріше, бо я приїхав по його душу. Щоб дякував Богу, що це я, його однодумець, а не хто небудь інший, бо тоді не уникнув би лиха! Попрощалися і розійшлися.

Вернувшися до коменданта станції сотника Базилевського, я зробив великий рух. Стали ми розпитувати людей, шукати того чоловіка. Сотник Базилевський поїхав паротягом з кількома козаками на сусідню станцію, але не дивлячися на всі наші заходи, ми нікого не знайшли.

Поїхали ми до полк. Луб'яницького. Я розповів йому усю справу, поминув лише спання в сіні й особисте побачення з пошукуваним чоловіком. Полк. Луб'яницький сказав на те: „Мушу тобі вірити, а як там було, то Бог його знає. Іди відпочивай".

XIV — Охорона кордону: Харківщина — Вороніжчина

Село Гайдар, над річкою Гайдар, це уже і кордон, який ми маємо охороняти. Кінна сотня висилає роз'їзди, а на переправах через річку стоять піші застави з кулеметами. Назагал є спокій.

На другому боці річки Гайдар уже влада большевиків. Фактично вся влада там в руках большевицького ватажка Антонова, якого відділи частенько нас непокоять.

Вечорами сидимо на колодках під подвір'ями, що над річкою. Жартуємо з місцевими дівчатами, співаємо, розважаємося. Чудові околиці: спереду за Гайдарем рівнина, з-заду крейдяні гори.

Деякі хлопці так розгосподарювались, що і орють і сіють й у всьому господиням, самітним вдовам, допомагають.

Курінь сотника Лазуренка відходить до резерви в село Олександрівку. На його місце приходить курінь сотника Кириченка. Я, як „старожил" цього відтинку об'їжджаю з сотником Кириченком берег Гайдаря, що під нашою охороною.

Через річку Гайдар, по дорозі, що веде до большевиків у село Сороки, є міст. Коло мосту, з большевицької сторони, водяний млин. Сотник Кириченко забажав піти там води напитися.

Зайшли ми до хати, що коло млина. В хаті застали кількох молодих чоловіків. Ми зразу зорієнтувалися, що попали „в небажане товариство". Сотн. Кириченко не втратив притомности, та запитав мене, де я наказав поставити кулемети, а я відповів, що зараз на греблі, що коло млина. А жадних кулеметів з нами не було, був тільки один джура коло наших коней! Напились води, та ніби спокійно ідемо до коней. Тільки дійшли до коней, а тут як засвистять кулі коло нас! Коні, ще не добре призвичаєні до такої „музики", крутяться. Я уже в сідлі, джура теж, а сотник Кириченко лежить животом на сідлі, бо кінь крутиться, як несамовитий. Сотник каже: „Не звертай уваги на мене, гони. Я від тебе не відстану". (Хоробрий і бойовий старшина був). Та тут уже летять назустріч наші вершники, та через греблю, та за ними! Трьох зарубали, чотирьох спіймали!

Переходимо до містечка Ровеньки, бо то ніби центр у цілій околиці: великий, порядний міст через Гайдар, заможні купці і господарі, тому й навідуються тут частенько „непрохані гості". Прийняли нас, як рідних. „Може спокій нарешті буде" — кажуть.

Про те, щоб готувати їжу в польових кухнях, не було мови. Кожний господар сказав, що вистане для нього і для нас, бо ніхто не знає, що завтра буде.

Я кажу своїй господині, що мені неприємно харчуватися у неї задармо, вона ж вдова. На те вона відповіла, що можу їй платити 50 копійок денно, щоб мене совість не мучила. А чого вона тільки не давала! П'ять разів денно і смажене і варене і борщ та вареники, та пиріжки — просто, щодня Великдень!

Виставили ми ще кілька застав на хутори вліво від містечка, бо і там місток через Гайдар. Кінна сотня в роз'їздах, кулеметна на поготові, піші сотні теж. В свята робимо вистави, для яких афіші з оголошеннями малює пор. Мефодій Довбня. Та і малював же! Умер бідолаха в Польщі на еміґрації, старі рани догризли. „Бурсаки" уже не можуть співати, бо порозкидані з кулеметами по заставах. Усе добре. З нашою однією попівною я добре познайомився (хоч до женячки). Пор. Пархоменко оженився та й їздить із молодою дружиною, а у всіх тільки слина тече. Так командир полку, полк. Луб'яницький каже: „Знаю, що тебе там у Ровеньках тримає. Але твій обов'язок, як командира кулеметної сотні, бути при штабі полку в Олександрівці. Ви мене залишили в товаристві нашого батька сотн. Смолянського (уже в віці був), а самі повтікали та бавитеся, голодранці. Будеш теж вчити мене обходитися з ручним кулеметом „Люесом", то безпечніше буде там до вас їздити". Полк. Луб'яницький не любив охорони, як їздив перевіряти охорону кордону. Запряжуть пару коней до брички, він та візник і часами справді міг йому кулемет пригодитися.

Такий нелюдяний наказ упав на мене як грім з ясного неба. Та нічого не вдієш. Служба!

Село Олександрівка. Життя спокійне, бо далі від кордону. Вивчаю з полк. Луб'яницьким кулемета. Та у нього вже не встигало терпцю. Тільки я відчиняв двері до його кімнати, він замість привітання питав мене: „Приніс кулемета, чи знову ідеш до Ровеньок лічити свої чиряки?"

Сидимо, пильно розбираємо та складаємо кулемета, аж нараз чуємо недалеко у селі маршову пісню. Полковник послав свого адьютанта, хор. Водотику подивитися, „що за якесь лихо" іде. Він, вернувшися, каже, що це мої хлопці перепроваджують коней і при цьому співають. „Тьху, — каже полковник, — думав, що це цілий полк іде".

Приїхали на запінених конях наші вершники і донесли командиру полку, що на заставу, що вліво від Ровенок, напали большевики і іде бій. Ми саме сиділи над розібраним кулеметом.

— Давай сюди ручні кулемети! (було таких при 16 „Максимах" — 12 ручних у сотні), — каже мені полковник, а хор. Водотиці дав наказ, щоб зараз послав там дві піші сотні на підводах. Сам сів на коня, я коло нього, а по дорозі догнали нас кулеметчики на конях, з ручними кулеметами.

Під'їжджаємо до застави, чуємо густу стрілянину, татакають кулемети. Доганяють нас і наші вершники з сотником Колісником на чолі.

Вриваємось у самий розгар бою. Козаки і старшини майже у самому біллю, бо вигрівались на сонці, коли большевики майже непомітно підійшли соняшниками і несподівано напали.

Півтори сотні большевицької кінноти Антонова з гарматою. Гаряча робота була. Залишили вони і гармату і зо три десятки убитих. З нашої сторони троє забитих і 9 поранених. Пор. Жидік (був там у заставі з двома кулеметами, дістав в ногу кулю, але також большевицького коня, як ляльку.

Література, мистецтво, розвага

ВИХОВНИК НЕПОКІРНОЇ ЛЮДИНИ

(Пам'яті Леоніда Мосендза)

В своєму оповіданні „Людина покірна", або з-латинська „гомо леніс", Мосендз дає такий образ: „Велика залізнича станція, могутній залізничий вузол... Крас. Завжди Содома паротягів, гудків, вагонів, стрілок, диму й руху. Дивлячись на всю ту переплутану мережу залізничого життя, я завжди дивувався, як можна ним керувати. Дивуюся й досі. Але знаю, що керують...

На Красі одним з таких керівників був інженер Калер."

Хвиля московської брудної революції докотилась також до станції Крас і зачепила Калера. Юрба збунтованої босячні, що її очолює сибірська мавпа, жадає, щоб її поїзд пустили без черги. Калер знає про те, що та сама тічня замордувала на одній з попередніх станцій начальника тільки тому, що він стояв на сторожі порядку. Збунтована юрба викликає Калера на свій суд.

— Смерть йому! Кров п'ють!.. Контрреволюція!.. Буржуї...

Сибірська мавпа, почепивши петлю нна шию Калера, зіскочила зі скрині, і його обличчя було нарівні з Калеровими ногами.

„Калер стояв на ешафоті нерухомо й рівно та дивився гордовито кудись далеко понад головами юрби. З підборіддя стікав на розшарпану, розхристану шинелю струмочок крови. Калерове обличчя враз ожило й ціле мов би метнуло грім і блискавку. Миттєвим рухом його права нога піднеслася й зі страшною силою, останньою силою вдарила вперед, в обличчя сибіряка...

Почувся хряскіт, бризнула кров, сибіряк мотнувся й сів... А на натягненій мотузці загойдалося Калерове тіло!..

— Це була смерть культурної-непокірної людини!"

Це один, з цілої галерії, образ непокірної людини Леоніда Мосендза.

Сам письменник є один з тих, що народились в неволі, перейшли славний, легендарний шлях Визвольних Змагань 1917-1921 років. Він пережив світлі часи будівництва Української Держави, на сторожі якого стояв з крісом у руках, і хоч довелось зложити зброю, він на все життя залишився непокірною людиною. Відбув він довгу мандрівку попід чужими тинами, але скарб душі, що його виніс з рідної землі — любов до обездоленої Батьківщини й народу доніс непорушеною, ненадщербленою до могили на чужій землі.

Він один з тих, що зі зброєю в руках боронив кордони України на всіх фронтах, проти всіх напасників, пережили трагедію й приниження в таборах полонених свого віроломного польського союзника, але не покорились нікому, не визнали жадного насильства, не сплямили своєї чести й національної гордости, а героїчно йшли шляхом непокірної української людини.

Він один з тих, що перемінив лицарського меча на лицарське перо письменника, що ним ніжно, не раз дуже глибоко, не раз доошкульно болюче, як скульптор, різьбив душу нового українського покоління, виховував непокірну українську людину, людину, що вміла боротися за свої права, людину, що вміла зі збереженням своєї особистої й національної чести й гордости вступати на ешафот смерти, як вступив його герой Калер, як вступали всі непокірні люди його прекрасних оповідань.

Леонід Мосендз перемів в 1897 році в Могилеві на Поділлі, де його батько був урядовцем московського державного окупаційного режиму. З дитячих років виховувався на старих українських традиціях. В хаті батьків настільною книгою була Свята Євангелія, в якій шукала потіхи для своєї душі ціла родина. Перед оком московського жандарма та провокаторів в родині Мосендзів зберігали національну євангелію — Шевченків „Кобзар". Це були дві книги, з якими зростав, які вивчав напам'ять молодий Леонід, на них будував він своє духове життя — правдивого християнина й палкого українського патріота.

Зараз по закінченні середньої школи в 1916 році він був покликаний до московської армії і приділений до старшинської школи. З вибухом революції Мосендз организував в московській армії окремі українські відділи і з найбільшим запалом та посвятою включився в будівництво Української Держави. Повних три роки боровся він проти всіх агресорів України на всіх фронтах, аж до листопада 1920 року, заглядаючи кількакратно в очі смерті.

З нужди польських таборів переїхав він у Прагу, де серед недостатків та еміграційних злиднів студіював хемію, здобуваючи ступінь доктора. В тому самому часі не занедбував він громадських обов'язків і розвинув широку поетично-письменницьку працю, пишучи вірші та оповідання. Осінню 1938 року, коли над Карпатською Україною заблисла зоря волі, Мосендз переїхав туди, щоб віддати свої сили новому державному будівництву.

Весною 1939 р. опинився в Братиславі, де одружився, а через п'ять років, коли московські червоні орди заливали Словаччину, він, хоч тяжко хворий, переїхав в Австрію з надією, що скоро вернеться до своїх, яких вже ніколи не побачив.

Журба про родину, еміграційні злидні приспішили прогрес старої хвороби — туберкульози, що віддавна загніздилася в його грудях і прикувала письменника до одра болю. Приятелям письменника вдалося виклопотати для нього місце в санаторії Міжнародного Червоного Хреста в Швайцарії в місті Бльонав, куди він переїхав у 1945 році, але по двох роках змагання зо смертю, помер в часі другої операції дня 13 жовтня 1948 року.

Так закінчив свій життєвий шлях сторож кордонів України, талановитий письменник і тонкий поет, виховник непокірної людини нового українського покоління — Леонід Мосендз.

Літературна спадщина Мосендза, хоч досі неупорядкована й ненадрукована, є дуже велика. З його друкованих творів відома прекрасна лірична драма „Вічний корабель", збірка поезій „Вінок сонетів", талановита повість „Засів", чудова збірка оповідань присвячених тематиці з наших Визвольних Змагань „Людина покірна", поема написана на смертному ліжку „Волинський рік" та багато дорогих перлів, розкинених по всій нашій еміграційній пресі.

З невиданих творів треба згадати тритомову повість з життя Святої Родини „Пророк". Ця повість — це дійсно твір з цілого життя письменника. Над нею працював він довгі роки, викінчував її до останньої хвилини свого життя. „Пророк" — це єдиний твір у нашій літературі, в таких великих розмірах, присвячений життю Святої Родини. Письменник цей твір дуже любив, хотів бачити його друкованим і хотів брати участь в його критиці.

Леонід Мосендз — це один з непокірних духових велетнів, що не лише вірив у майбутнє свого народу, а своїм палким письменницьким словом промощував шлях до тієї майбутности, приготовляв Україні непокірних оборонців. Це одна з великих і світлих постатей нашого часу, що вірив у силу духа свого народу, вірив, що стомилевими кроками наближається час, коли нарід скине з себе машкару „покірної людини", що в його душі прокинеться бажання волі, проснеться непокірний дух, що відмовиться служити чужим богам і чужим інтересам.

Непокірна людина Мосендза —це не є людина без виховання, жорстока, глуха, сліпа й закам'яніла на чужий біль, на добро й красу, що не розуміє шляхетних поривів другої душі. Ні, це не дикун, а людина найшляхетніших поривів духа, але непокірна й незламна перед рабством, насильством і перед ворогом. Ця непокірна людина Мосендза — це нове покоління, що здобулося на силу говорити з тиранами української землі — твердою мовою зброї.

Д. Бучинський

ЛЬВІВСЬКА 27

(Уривок із роману „Хрещатий Яр")

Львівська 27, колись скромна школа, стала центром київського многотрудного життя. Щодня під залізними штахетами стоять юрби родичів, що поприносили своїм зловленим вузлик з одягом, слово потіхи, таємну пораду, надію на визволення. Щодня з-за ґрат визирали спіймані незлочинці, громадяни Києва.

Секрети, як викрутитися від Німеччини, просто валяються на вулиці, їх можна почути біля кожної групки.

— Я собі купила за тисячу карбованців довідку, що в мене венерична хвороба, і тепер тільки покажу на комісії, — мене відразу й пускають, — хвалиться молоденька дівчина.

— А як медогляд? Це ж зразу виявиться. Я знаю кращий спосіб: викликати на руках екзему.

— Та й не позбутися її? Дякую!

— Все ж краще екзема, ніж до Німеччини. Я знаю таких, що спеціяльно заражувалися ще страшнішою хворобою.

— Он, кажуть, у трикотажній фабриці викидалися з третього поверху. Їх підбирали, перев'язували й садили в поїзд.

— Але ніхто не має, як у мене. Аналіз сечі, — гордо на всю вулицю оповіщає якась щаслива. — У мене багато хто просить мою на аналіз. Бо ці довідки про заразні хвороби також нічого доброго. Я знаю одну, що повісили, як почули, що вона має сифіліс. А всіх туберкульозних взагалі мають знищити, як знищили хроніків і тих, що були в Кирилівці та інших божевільнях...

— Де б украсти дитину? — мрійно питає та, що боїться екземи. — Тепер дуже поширена крадіж дітей. Фабрикують документи, що їхні, і так рятуються.

— Та он, у дитячих яслах візьміть. Тепер багато так роблять. Візьмете трьохрічного, а запишете, як немовля...

— А я вам ще краще пораджу. Дайте безногій пашпорта, хай піде за вас, побачість. Сьогодні ж арбайтсамт лять штамп „звільнений" у вашому документі.

Ускладнювалася винахідливість арбайтсамту, але зростала й народна творчість. Сьогодні ж арбатсамт пришпилив усіх дуже простим оголошенням: Всім жінкам міста Києва з'явитися в такі дні за абеткою. От! Хвороба, не хвороба, діти, не діти, — іди на комісію. Німці своїх теж не милують, ось у них чоловіків усіх на фронт, а скрізь жінок ставлять. Німецька гуска стає шефом арбайтсамту, залізничим кондуктором. Можуть і київські жінки на німецькі заводи піти, кувати перемогу. І вже зразу хай беруть із собою речі, бо з комісії під вартою відведуть на медогляд і сьогодні ж виїзд...

На Некрасівській біля штахетів стоять юрби. Із страхом дивляться на ту хвіртку, де стоять поліцаї, куди зайти легко, але не знати чи вийдеш на волю. Час від часу відчиняються ворота й зо сто новоспечених арештанток, оточені поліцаями, йдуть за ґрати Львівської 27. Там — поверховий огляд, ніякої уваги на різні довідки і негайний виїзд. Як скінчать із жінками, почнеться набір чоловіків.

Мар'яна в день своєї літери гідно приготувалася. Убралася в чорну сукню, намалювала синці під очима, — і стала, як мара. На своє серце вона сьогодні надіється, як на кам'яну гору. Проковтнула чотири таблетки пірамідону і наробила собі цигарок з чаю. Серце калатало, як божевільне, коли увіходила в залізну хвіртку, але Мар'яна певна, що зараз і вийде, то воно зовсім не від страху.

Дарма, дарма! Кат у спідниці, німкеня з арбайтсамту, навіть не глянула на Мар'янин маскарад та бюлетень каси хворих, а сказала: он, у ті двері. За дверима були вже такі самі, доходило до сотні.

Невже й медогляд такий буде? Мар'яна ладна спалити десять часвих цигарок відразу, — аби помогло. Страшніше, якщо справді вони не оглядають.

І вже вечір. Чи палити тепер, чи може сьогодні ні, бо на завтра нічого не залишиться? Мар'яна настільки заклопотана, що навіть не плаче, як інші.

Ах, дурна, дурна, що пішла! Так не одна себе лає. Во дійшли й до них через ґрати новини.

Перша — скасували набір. Але вони вже, все одно, попалися.

Друга — Київ евакуюється.

Третя — біженці з Вітебська. На Гомель поїзди не ходять.

Четверта — Райхскомісаріят забирає всіх своїх на фронт, відділи ліквідує. Вже скоро німці побіжать!

Ну, а вона попалася!

Підлога в школі засмічена, запльована тими тисячами, що були тут попереду. Отака підлога повинна служити новим ясирним за м'яку постіль. Не то лягти, — гидко п'ять хвилин постояти.

Хтось виходив на подвір'я, шукав своїх за ґратами, а хто — чого іншого. Никає й Мар'яна. Чоловік на волі, — потішає жінку за ґратами, та плаче. Молодиця з мелясниками підійшла, подивилася.

— Дайте, я вам щось скажу! Не заважайте, — до чоловіка. — Відійдіть, я по ділу.

Пошептались. Голосніше мелясниця:

— Щось із'їжте і старайтесь рвати. Зараз відішлють...

Пішла Мар'яна далі вздовж. І скрізь ґрати, скрізь угорі в чотири ряди дроти. І скрізь вартові стоять. Поліцаям тут не довіряють, стоять зелені уніформи.

Один із них, аж у кутку подвір'я, має розвагу. Ця частинна подвір'я припирає до глухих безвіконних стін. От у цьому саме місці стоїть німець-вартовий, задер голову догори й регочеться до нестями. Регіт той навіть не зловтішний. Причина сміху була така комічна!

Вона думала утекти! А тепер висить, зачеплена спідницею за колючий дріт, — і ні сюди, і ні туди. Веселі часом бувають варти, з развагами.

Ну, Мар'яно, нема чого тут більше шукати. Іди до готелю „Нова Европа", там тобі приготоване належне місце.

Але Мар'яна все ж шукає. І тут, як і по інших великих будинках, каналізація й водогін попсовані, скрізь пустка й мерзота. Треба шукати.

Хоч смеркає, Мар'яна никає по закамарках, забрела в якийсь підвал... Їйбогу, їй видалося, що туди пішло дві жінки, може й вони того самого шукають? А їх тут уже й нема. Мар'яна витерла сірника. Нікого. Де ж ті дві сірі тіні?

Порожній підвал, нічогісінько, тільки напіврозчинений люк каналізації. Мар'яна присвітила знов, вогник ввела в отвір. Вогник захитався по залізних щабельках і притаєній моторошній тиші.

— Куди ведуть ці щаблі? — запитала пошепки темряву.

Перелякана тиша не обзивається. Але сірник горить, вже опік пальця, вже згасає.

Мар'яна спустила ногу на перший щабель і спробувала, — чи не вломиться?.. Може це та рура, що виводить аж за місто на поля й городи? То ж бувало так, що приходить варта виганяти наловлених в дорогу, а там самі тільки клунки...

Д. Гуменна

З ПОЕТИЧНОЇ СПАДЩИНИ СЛ. П. МИКОЛИ КОКОЛЬСЬКОГО

Передчасно згаслий, в дні 20 березня ц. р., відомий і загально шанований та люблений український педагог, учитель природи проф. Микола Кокольський, був теж і видатним поетом-ліриком. Збірка його недрукованих віршів залишилася невиданою і пропала мабуть з усім, що довелося покинути на Рідних Землях. Врятувалося тільки декілька віршів, друкованих у пресі, і з них сьогодні подаємо вірш „Мережка", написаний в 1941 році після довгих розшуків по тюрмах і тюремних подвірях за донькою редактора „Стрийських Вістей", заарештованою большевиками незадовго до їхнього відходу 1941 року.

МЕРЕЖКА

Лежить в рові рукав сорочки,
На ньому цвіт — мережка —
Така дрібна, неначе в полі
Загублена десь стежка...

Дощі і сонце, роси й вітер —
Рукав в рові горніє...
Вростає в землю, лиш мережка,
Як кров цвіте — ясніє.

Ще не затерся слід тих пальців,
Що голкою водили
І біле полотно сорочки
Мережкою різьбили...

Ще не погас шовковий погляд
Очей, що раннім-рано
Вдивлялися у цвіт мережки
Веселково, зоряно...

І ще дзвенять мелодій звуки,
Що їх дівча співало,
Мережавши піснями й серцем
Мережку цю бувало...

Лежить в рові рукав сорочки,
Лежить і попеліє...
Вростає в землю, лиш мережка,
Як кров цвіте — ясніє.

Стрий, 1941.

Микола Бутович

ДВА ПОРТРЕТИ

Не можу сказати, щоб я особливо мав нахил, чи хист до портретного малярства, але обставини, в яких приходилося працювати в Европі, вимагали певної універсальности, — отже треба було бути часом і портретистом.

Тут хочу розповісти про два портрети однієї визначної людини, котру мені довелося двічі портретувати за обставин не цілком звичайних і в часи особливі і непевні.

Прошу собі пригадати березень 1939 р., Карпатську Україну, Хуст, мадярську навалу, Карпатську Січ і все, що Ви тоді чули в радіо, або читали в газетах. Доля хотіла, щоб в цю карпатську хуртовину закрутило й мене.

Забрало б багато часу і місця розповідати про перехід румунської границі і всі вимотуючі нерви непевні обставини перебування в Румунії. Коротко, — по двох тижнях транспорт наших біженців впустила до себе Югославія. Ми опинились у Бачці — в Керестурі. — Трохи відітхнули, розглядались та приглядались до тих наших бачванів, прадіди яких родом з Шаршинських околиць Закарпаття, осіли на цій плодючій придунайській низині. Були багаті, працьовиті, трималісь прадідівської віри та свого діялекту, до якого домішали ще хорватських, мадярських та німецьких слів. Свідоміша частина була не лише бачванами, але й українцями. Мали свою „Просвіту" і дві газети, — одну в українській мові, другу в бачванськім діялекті.

В Югославії — на Босні була ще одна група наших людей, пізніших переселенців уже з Галичини. Їхнім центром був Принявор. Але ті й другі були греко-католиками і мали свого духового провідника в особі єпископа Кир Діонісія Нярадія.

Під час керестурської передишки я наоспіх зарисував все тутешнє типове й оригінальне: рівну, як стріла, вулицю з глибоким болотом і високим хрестом коло артезіянського колодязя, муровані доми, оточені високими мурами, в неділю — гуртки дівчат в різнокольорових, майже кринолінових спідницях (як теперішня мода) та столітніх дідів у хутряних киреях зі шкірою ягняти на спині. Все це було оригінальне і несподіване. Виглядало за цих обставин на якусь фатаморґану, яку таки за пару день я справді побачив на власні очі над рікою за селом, як їздили на „салаш", себто на хутір, — на пікнік.

Тим часом опікунча рука єпископа Нярадія дбала про нас. Він клопотався про нашу дальшу дорогу, чи евентуальне перебування тут.

Довідався він, що трапився між втікачами і маляр, і викликав мене до Београду, куди їздив на авдієнцію до принца-реґента. Розмова була щира, сердечна й коротка. — Маляр йому придасться, — робота буде. Осідок — при єпископській резиденції в Крижевцях, недалеко від Загребу. За пару днів я вже був у моїм новім місці осідку.

Крижевці — невеличке хорватське містечко, а в нім велика на три поверхи, в чотирикутник будована, біла єпископська палата з ґотичною церквою при ній. Довкола старий парк, город, за ним сіножаті і виноградники. Колись це був францішканський монастир. В сутерені було поховано кількадесять монахів. Стіни грубі, стародавні, проте, ушкоджені землетрусом. — Виглядало ніби імпозантно, але разом і занедбано. Скоро я зорієнтувався, чому.

Єпископ жив не для себе і дбав не про себе. Все, що мав, віддавав. Давав скрізь, де міг помогти, зробити добре діло, когось врятувати. Знали його і вдови і сироти, наші студенти-еміґранти, знала його і „Просвіта" і семінарія і монастирі і коженн, хто мав сміливість звернутись до нього за поміччю.

Очевидно нерідкі були випадки і зловживання його добротою. — Така вже видно людська натура, що за добро нерідко відплачується злом. Мені разказувано про випадки, коли ті, кого він врятував, не лише погрожували йому смертю, але й пробували свою погрозу здійснити.

Єпископ був не тільки справжнім християнином не лиш на слові, а й на ділі, він був і українським патріотом, а це декому в цій мішаній, частинно хорватській дієцезії було недовподоби. Не подобалась і його послідовність християнського чину і його вимоги від інших — бути теж християнином. Очевидно — це стосувалось і до слуг церкви.

Безсеребреність і недбальство про власні вигоди у єпископа були разючі. — Казали.. що, крім штанів для урочистостей, він мав лише ті, що на собі.

Господарство при біскупії вела його сестра з чоловіком. Вели вони його примітивно, по сільському-керестурському. Тяжко було доглянути такий величезний будинок. Не дивниця, що на третім поверсі в затишнім куточку квочка самотужки зорганізувала висиджування яєць, а в кімнаті, що через неї був доступ до старовинної бібліотеки, була барикада із зсипаної пшениці.

Дикі голуби сиділи в клітці за вікном і своїм туркотом разом зі співом трав'яних коників переносили відвідувача палати в якийсь інший світ, далекий від буденних гризот.

Тим часом гризот у єпископа було досить. Він вічно був у роз'їздах по своїй широкорозкиненій дієцезії. Бачка, Босна, Жумбери і навіть Македонія.

Я хотів якнайскорше приступити до виконання мого найпершого завдання, — долучити великий, на цілий зріст, портрет єпископа, до серії портретів його попередників. Ці великі портрети висіли у великій поверховій залі з бальконами. Ця заля відчинялась лише в особливо урочистих випадках, як от, наприклад, приїзд, по дорозі до Риму, двох церковних достойників зі Львова, — ректора семінарії та ігумена студитів.

Було відомо, що попередник єпископа в Крижевцях жив дуже пишно, як правдивий мадярський маґнат, і нерідко під час прийнять в цій самій залі на бальконі грала оркестра. Скромність теперішнього життя в Крижевцях була не до порівняння.

Нарешті мені вдалося використати кількаденне безвиїздне перебування єпископа в Крижевцях, щоб розпочати портрет. Було технічно не легко зорганізувати все, що потрібне для сеансу.

Нарешті єпископ, одягнений у чорне, в єпископській мантії з хрестом на грудях і маленькою шапочкою на голові, усадовився до веeликого парадного крісла й усміхаючись своєю лагідною усмішкою, терпеливо і нерухомо застиг.

Модель був добрий, слухняний та спокійний і мав один манкамент — скоро засипляв. тому два ігумени, теж втікачі з Карпатської України, що тоді перебували на біскупії, старалися його чимсь зайняти і нарешті взялися до читання по черзі житій святих.

Та один з ігуменів теж легко засипляв і рятувався час від часу доброю понюшкою табаки, так, що аж сльози йому текли.

Всі з полегшою вітали калатання дзвону на обід. Перед обідом була довга незнайома мені молитва. Я пізнавав, що вона кінчається, коли згадувалося, про „жен ієрусалимських". Тоді сідали до обіду, під час котрого знову щось читали з біблії, і вже ніхто не засипляв. По обіді знову йшли всі до церкви і клячали при довшій молитві.

Протягом яких десятьох сеансів мені вдалося скінчити великий портрет.

Заки прийшло до другого меншого портрету для керестурської „Просвіти", я встиг побувати на Адрійському морі в Дальматії та в Боснії. — Коли Гітлер почав війну наступом на Польщу, я вертався через Загреб до Крижевців. В Загребі вступив до гр.-кат. духовної семинарії, т. зв. „семенішта" — відвідати знайомих отців. Вони мали від кількох днів реколекції і тим самим були відрізані від усього світського і не знали, що від кількох днів почалась друга світова війна.

Так, пізнаючи в подорожі Балкан, пізнав я рівночасно і новий для мене світ — життя гр.-кат. монахів і духовенства.

Коли одного дня мені повелося переконати єпископа сісти до другого портрету, пригадую його особливо поважний вираз обличчя.

Портретувалось цим разом у меншій кімнаті одного з ігуменів. Знову було засипляння і читання, але цим разом почув я і не цілком зрозумілі для мене балачки. Оба ігумени та здається і ще хтось з отців з оточення Владики переконували його не їхати туди, де він мав їхати, бо це може скінчитися трагічно. Але він не давався переконати і, лагідно посміхаючись, казав: „Я їду до нього сам, беззборонний і навіть без секретаря. Не може ж він бути ттакий неопанований і жадний пімсти, щоб зробити мені щось злого..."

Пригадую в балачці згадував, що серце його щось шванкує. Зайшла чомусь мова і про те, хто де хотів би бути похований по смерті. Єпископ, керестурець родом, висловив бажання бути похованим в Керестурській церкві.

Кілька днів по тому я гостив у одного українця — управителя державного маєтку коло Осєку над Дунаєм. Раптом, — як грім з ясного неба, прийшла телеграма, що Владика нагло помер під час візитації.

На другий день я був у Крижевцях. Тут було замішання більше, ніж від землетрусу. Говорилось про насильну смерть єпископа. Хоч це й Балкан, але й тут такі події не часті.

Приїхало багато керестурців і людей з інших околиць. У всіх на устах трагічна смерть єпископа і сльози на очах. Приїхав і професор судової медицини зі Загребу, — робив секцію.

Був величавий похорон. — З'їхалось кілька католицьких єпископів, був і архиєпископ.

Поховано єпископа згідно з його, перед кількома днями висловлеeним бажанням, в церкві в Керестурі.

Щоби твердити щось, треба мати докази. Я їх не маю. Можу переказати лиш те, що чув кілька днів пізніше з уст наступника Владики Кир Діонісія, тодішнього каноніка і проф. теології на Загребськім університеті о. д-ра Шімрака, тепер уже покійного. Він робив особисте слідство, крім урядового. Повернувши, сказав: „Немає ніякого сумніву, що „він" його отруїв."

Багато довелось бачити мені людей але, коли б я когось з них міг схарактеризувати словами „святий", то думаю, що тільки Владику Кир Діонісія Нярадія.

ТРЕТІЙ КРАЙОВИЙ ПЛАСТОВИЙ З'ЇЗД

НА СЛУЖБУ БОГОВІ Й УКРАЇНІ

Із слова Начального Пластуна до 3-го Крайового З'їзду

..Пласт своєю працею й засобами та цілями добув і добуває і далі широкі верстви української дітвори й молоді, хоч тим часом вже постає багато інших українських організацій, що займаються також дітворою й молоддю. Видно, що цілі й засоби Пласту і на цьому терені відповідають не тільки поглядам батьків і приятелів пластового доросту, але й дітворі та молоді самій. Пласт підховав уже для своїх цілей поважний кадр такого доросту, що й на майбутнє поведе його добре. Зокрема Пласт все краще організує доріст своїх виховників...

...Всі наші дотеперішні осяги були можливі тільки тому, що:

а). — що наші пластові ідеологічні основи виявилися під кожним оглядом конструктивними і в час нашого діяння в ЗДА від 1948 року. Організація, збудована на засадах наших основників (головно праця Дрота, який багато користав із досвіду світового скавтінґу), показується з національного боку не то потрібною, але конечною теж і під сучасну пору. В засадах ми не потребуємо нічого змінювати, ні додавати, коли йде про наші ідейні основи. Ми були і є завжди і в усьому загально-українською організацією, як жадна інша українська організація — понадпартійною та міжконфесійною, ми були і є організацією елітарною. Ми не заскорузлі, ми конфронтуємо і то з представниками й позапластових кол наші ідейні засади з дійсністю, але досі ця дійсність не вказує нам на потребу якихось змін в наших ідейних заложеннях.

б). — Ми робили й робимо певні зміни в наставленні нашої праці, але вони стосуються тільки до вживаних нами засобів і тактики, і робимо їх тільки і завжди під кутом і аспектом наших ідейних основ.

в). — Ми нині диспонуємо кадром людей, що мають не тільки вмілість у веденні такої організації, як наша, але які визначаються тими психологічними прикметами, що потрібні для ведення кожної суспільної організації, кадром людей, що переконані в слушність свого діла і які визначаються моральною силою здійснювати свої задуми;

г). — Ми не видимо в сучасну пору іншої української організації, що могла би заступити гідно Пласт, перед нами отже майбутність не менш історично для українства важна, як наша дотеперішня 44-літня праця. На службу Богові й Україні.

Ю. Старосольський

ПІДГОТОВА ДО БУДНЯ

Ще колись, у Старім Краю, чули ми інколи від визнавців емоційних засобів у суспільному житті, що пластові гасла й система замало ефектовні, що пластовий виховний ідеал замало „геройчний" і „пориваючий", що програма замало „серіозна" й бойова; що через те нам трудно здобувати широку популярність у громадянстві і масове членство серед молоді. І, подібно, доводилось нам чути вже тут, на американській землі — з більш американського аспекту, — що наші гасла замало ударні й ефектовні чи реклямові і не діють емоційно на „кишенюю" громадянства.

Це, в великій мірі правда. Але ми — пластуни — цього свідомі: ми свідомі цих недостач реклямово-популяризаційного характеру, але ми теж свідомі позитивних сторінок цієї проблеми, сказати б — ефективности цієї неефектовности.

По-перше, ми думаємо, так, як це думав основник скавтінґу Бі-Пі, що за дуже ефектовними гаслами криється часто небезпека пустої фрази, небезпека незгідности гасла з реальною програмою,, небезпека „великих слів — великої сили..." А це видається нам не по пластовому.

Але важливіша, суттєва сторінка проблеми, здається, мені, лежить у чому іншому.

Ми підготовляємо молодь для будня в житті нації, а не про свято. Наш виховний ідеал — це громадянин, пересічний громадянин, на якому основане щоденне, буденне життя народу й держави. І ми знаємо, що це на звук неефектовне. Але для нації й держави — необхідне.

Як свято ефектовне тільки на тлі будня, як його доповнення, так героїчні й геніяльні постаті блестять і діють на тлі громади, як її еманація.

Так, ми хочемо підготовляти майбутніх громадян до суспільного й державного будня. Але суть у тому, що наш виховний ідеал громадянина — пересічного громадянина — особливо високий. Він героїчний по своїй суті, бо вимагає патріотизму активного і постійного, у великому й малому, у кожних обставинах і в кожному часі, з відреченням і зусиллям.

Постійність і тяглість — це будень: це „що-дня", це кожний мент, а не свято чи наглий і коротко тривалий порив. У наших головних обов'язках ми прийняли — не обов'язок „боротись до смерти" за Бога й Батьківщину, але просто бути „вірними" Богові і Батьківщині. Просте й мало пробоєве слово, але його зміст, це постійність, тривалість, незмінність відношення до Бога й Батьківщини — з якого і геройська смерть — коли треба — і дрібна праця на маленькому, але необхідному пості — це логічні висновки. І то висновки, на яких можна покладатися. А чи не це найважливіше, щоб нація могла полягати на своїх громадянах, у війні й мирі, у щасті і в тривозі?

Вірність — ми хочемо вщепити в майбутнього громадянина, як частину його істоти і його характеру.

І так далі: — За нашим пластовим законом ми — ми бачимо майбутнього громадянина з певним характером, з певними прикметами, які, на нашу думку дають основу для корисною, щасливою, успішного, культурного, естетичного — цінного життя. Ми хочемо, щоб таким був пересічний тип громадянина. А чи така пересіч не прекрасна відскічня для особистого, індивідуального геройства і для формування генія?

По цім шляху ми звертаємося до одиниці — до молодої людини, яка прийшла до пластової організації. Ми даємо молоді забаву, гру, мандрівку — і такі подібні „несерйозні" засоби; але ми ставимо й вимоги, серйозні й важкі. Бо в Пласті різьбиться характер людини, майбутнього громадянина з певним стилем життя і з певним підходом до особистого й громадського життя. Бо ми думаємо, що не завжди те найважливіше, що людина вміє і скільки має, але те, як вона своє знання і своє майно використовує. І не завжди те найважніше, за ким право і хто переможе, але те, як людина й нарід своє право й перемогу використовує. І, здається мені, що навіть не завжди те найважливіше, щоб нарід здобув волю, але те, як він цю волю збереже й використає. А це залежить у рівній мірі від героїв та геніїв, і від маси пересічних громадян живучих і діючих у будні.

М. Раковський,
Гол. Кр. Пл. Старш.

ЩО КАЖУТЬ ЦИФРИ?

Перед нами сухі цифри: — звіти наших пластових осередків, звіти командантів таборів, звіти управ та адміністраторів пластового майна. — Читаємо їх, порівнюємо з аналогічними цифрами з минулих років, аналізуємо їх та робимо підсумки на Третій Крайовий Пластовий З'їзд.

Сухі цифри для пересічного громадянина назагал нецікаві. Але для нас, пластового проводу, це незвичайно цікавий матеріял. Це віддзеркалення життя нашої організації за 6 років розвою на терені ЗДА, це вислід невтомної праці десяток, соток ентузіястів, що часто зі самовідреченням та в дуже тяжких умовинах ведуть пластову роботу серед пластової молоді та для неї.

Насамперед провіряємо стан членства. Загал пластових провідників приїхав сюди та розпочав пластову роботу в 1949 році, починаючи працю на тутешнім терені з нічого. На 1. Крайовому З'їзді (квітень 1951) стан був 1617 членів, зорганізованих в 32-ох осередках. На 2-ому Крайовому З'їзді (грудень 1953) стан був 2164 членів (приріст 34%) в 27 осередках. На 3-ому Крайовому З'їзді (вересень 1955) стан є 2690 членів (приріст 33%) в 24 осередках. З цього останнього числа приблизно три четвертини є новацтва і юнацтва, а одна четвертина — це старше пластунство та сеніорат. Важне при цьому є, що цей приріст замітний головно в новацтві та юнацтві, отже в тих уладах, для яких Пласт засадничо створений. Вправді число наших осередків змаліло в цьому часі, але фактом є, що зліквідувалися тільки малі осередки, з кількома, згл. кільканадцятьома членами, де переважно була сама молодь, без досвідчених провідників, або де члени роз'їхалися по інших місцевостях і там включилися в пластову працю.

Ці сухі цифри кажуть, що наша організація значно зросла чисельно, і то в такому часі, коли з одної сторони ми самі не вели ніякої плянової акції відносно поширення членства, з другої сторони сильно організувалися інші українські молодечі організації, подекуди коштом наших членів. Але число наших членів, які від нас відходили — нераз рівночасно, немов на чиєсь доручення, — є таке мале, що воно на загальному зрості нашої організації не заважило.

Далі сухі цифри виказують, що згідно з останніми даними цього року було 1089 учасників таборів, курсів, та піших, водних і наколесних мандрівок, під проводом 216 виховників та 38 осіб адміністрації. А що з поданого числа 216 виховників велика частина — це старші віком юнаки та юначки, які помагають вже в виховному ділі, то можна числити, що дійсне число молоді в шкільному віці, що пройшла цьогорічні табори та мандрівки, доходить до цифри 1200. Значить з певністю можна ствердити, що більш чим половина пластової молоді користає з найбільшого добра, яке дає Пласт, а саме — перебування серед природи у відповідному середовищі та з відповідною програмою занять.

Очевидно, що важко було б перевести ці всі таборові акції, коли б не було до цього відповідного місця. Коли перші пластуни приїхали до ЗДА, то вони не мали ніяких засобів та мусіли шукати за нашими установами, які дозволили б хоч раз на тиждень відбути безплатно сходини. Сьогодні, по 6-ох роках Пласт є власником цілого ряду об'єктів, а саме Пластового Дому в Дітройт, Пластової Оселі „Новий Сокіл" коло Боффало та Пластової Оселі в Іст Четтем, де саме є центри таборування. Білянсова вартість цих об'єктів на день 31-го грудня 1954 року виносила $ 90,768.97, з тим, що морґеджі та інші зобов'язання цих об'єктів виносили тоді ще дуже поважну квоту з цього, а саме $47,465.71, (за дім в Дітройт та оселю в Іст Четтем). Крім цього Пласт користується призначеною для нього частиною 40 акрів кооперативної оселі „Діброва'

Так отже сухі цифри кажуть, що зростає не лише членство Пласту, але і його майно. Біда тільки, що крім виплаченої вже оселі „Новий Сокіл" — інші об'єкти мають ще дуже поважні задовження. Правда, громадянство, яке ставиться до Пласту назагал дуже прихильно, допомогло вже дрібними лептами зібрати поважні фонди на згадані оселі і доми. Зокрема треба тут відмітити збіркову акцію на закуп оселі в Іст Четтем, ведену членами „Пластприяту" в Ню Йорку. Живу участь в збірці фондів брали очевидно від самого початку самі пластуни, зі сеніорами на чолі, які зібрали на т. зв. Пластовий Фонд досі $16,122.74, ульокованих в згаданих об'єктах. Але ширша допомога громадянства є і на далі дуже побажана і потрібна, щоби можна сплатити задовження об'єктів та в цей спосіб дати здорову фінансову базу для дальшого господарського розвою Пласту.

Подані повище сухі цифри, зібрані напередодні 3-го Крайового Пластового З'їзду, та їх аналіза доказують ясно, що Пласт в ЗДА росте і численно і господарсько. Цей зріст наповняє нас глибокою вірою в великі можливості нашої організації, які очевидно можна реалізувати тільки при добре зорганізованій та жертвенній праці членів і при сталій прихильності нашого громадянства та наших громадських установ.

З ПРИВІТУ ПЕРШІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ УКРАЇНСЬКИХ ПЛАСТОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

З Пластом, Богу дякувати, ні, ми не спізнилися. Ми бистро пішли й ідемо вперед. Мені так бачиться. Що не легко нам тепер у світі, не Пласту вина, лиш багато, багато інших спізнень. Останемо ж надалі напереді. Помилятися людська річ, але помилки бистро направляти — пластова річ. Ідеального порядку не збудуєте, але не гайтеся будувати бистро, як найліпше більшість з нас думає. Вся цивілізація росте направками, а скільки, подумайте, довершила. Зате культура, як самі знаєте, спізняється, ще люди не погодилися, кого звати культурним, а кого дикуном. Отже будуйте, направляйте й бистро далі, вперед.

Дозвольте привітати Вас тим нашим гаслом СКОБ! — і побажати Вашим нарадам доброго успіху.

Ваш ДРОТ.

Посвячення знамени „Нового Сокола" в Боффало, Н. Й. Відправляє о. дек. Старанка. Коло стола із знаменем Начальний Пластун Сірий Лев. Фото: пл. сен. В. Ерденберґер

СЕНЬЙОРКАМ — В АЛЬБОМ

Наш 3-ій З'їзд вже ось за звітів і всіх приготуваннях до нього проходжу ще раз думками 5-літній період праці. Чергуються у споминах такі добрі знайомі та близькі обличчя Вас усіх, з якими довелося мені зустрінутись і працювати. Пригадуються всі Ваші проблеми та турботи, всі успіхи, що наповняли нас спільною радістю.

Спокійно та звичайно стоїте на всіх виховних щаблях — як зв'язкові, гніздові, кошові й станичні — і виконуєте свою відповідальну роботу. Воно самозрозуміле — бо Ви пластунки і живете Пластовою Ідеєю від ряду років. Воно ясне, — бо кожний з пластових виховників виконує тільки те, що до нього належить та чого вимагає Пластовий Закон.

Але чи дивиться колись хто, що криється у Вас за цим звичайним та простим „виконуванням обов'язку"? У цих нових і таких різних обставинах життя, в яких доводиться нам тут жити, праця в Пласті — це не тільки радісне переведення вільного часу в гурті молоді. Кожна з Вас, активних тепер пластунок сеньйорок не тільки займається виховною роботою. Цілий ряд обов'язків і праці виповнюють Ваші дні безконечною чергою — заробіткова праця, родина, хатні обов'язки, виховання дітей — це Ваші будні. А свято? Це саме громадське чи товариське життя і передусім — Пласт. Здається мені, що перебування у пластовому середовищі мусить бути для Вас справжнім святом, коли у крутіжі занять вмієте знайти стільки часу і на це. Здається мені, що тільки той, хто від молодих років в'яже свої найкращі спомини і переживання з Пластовою Ідеєю, може в цей спосіб служити їй ціле життя...

Я бачу Вас, Дорогі Подруги усюди; на сходинах, прогулянках, на таборах і станичних збірках. Ви у перманентній боротьбі з часом, що сильніший за Вас і ніяк не хоче продовжити для Вас години дня. Ви безупину стараєтеся погодити якнайкраще особисті та пластові обов'язки, щоб ніде не було прогалини. А що Вам це якось вдається та те, що у кожному завданні знаходите ще і дрібку радости, це тому, що Ви — пластунки.

Пригадую, як відвідуючи один пластовий осередок я слухала розмови трьох із Вас, що як виховниці брали цілий день участь у перевірці праці. Ви оповідали собі з гумором, як це прийшлося попередню ніч „прогуляти" майже до рана на варенні неділешнього обіду, приготуванні святочної одежі для чоловіка і дітей та вичищенні хати. Слухаючи, мій зір мимоволі спинився на рідких рядах Ваших молодих подруг, що стільки важливих оправдань знайшли для себе: забава, наука, спека...

Пригадую, як на одній із пластових імпрез хтось з громадян запитав одну з Вас, що була душею вечора, скільки Пласт платить їй за годину праці. А коли дістав відповідь, що пластунки не беруть грошей за свою виховну працю, то здивовано жалів наших втрачених „овертаймів"...

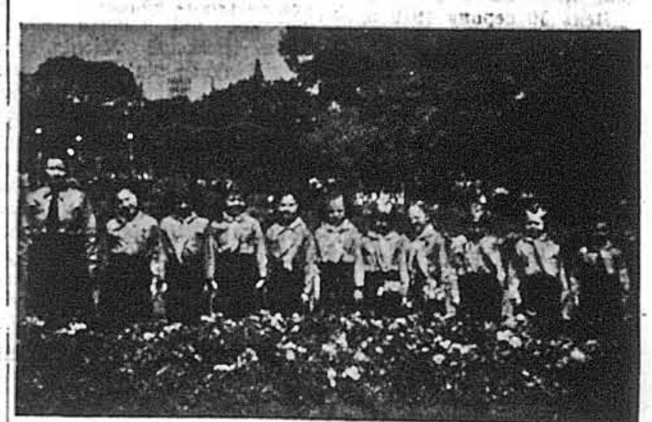
Пригадую, як бачила, що Ви, виповнюючи важкі завдання командантюк таборів, не знаходили часу для своїх найближчих, що хотіли Вас відвідати та бажали собі якнайскорішого їхнього від'їзду з терену, табору...

Ось три маленькі картини — а скільки таких моментів могла б я за тих п'ять років вписати у Ваш альбом.

Хотілося б мені ще раз подякувати Вам усім за Вашу готовість, за самопосвяту і пластову поставу. Хай, однак, буде Вам замість цієї подяки, яку не схочете прийняти: почуття Вашого внутрішнього вдоволення й образ усміхненої пластової молоді, що за час нашої співпраці зросла зі соток у тисячі!

Прийміть від мене на прощання стиснення лівиці з одним бажанням: щоб ті, що прийдуть нам на зміну мали хоч частину Вашого запалу та любови до Пластової Ідеї.

Ольга Кузьмович

Рій новачок „Бджілки" у Бостоні із своєю сестр. М. Мурій

ЗАСЛУХАНІ В ЗОЛОТО СЛІВ...

Слово — найкращий дар Всевишнього, що його дістала людина. Велика його сила, та багато і праці треба, щоб цей природний дар розвинути та вдосконалити. А що володіння словом — чи то живим, чи писаним, належить до вмілостей всебічно виробленої людини — це безспірна правда.

Тому то й Пласт у своїй виховній програмі звертає особливу увагу на цю вмілість. Вже хочби таке просте завдання малого новацького ройового: зголосити братчикові, що рій готовий до зайнять, — вимагає чіткого спрецизування думки у слова та до того немалої відваги: виступити перед лаву та говорити в імені своєї — нехай і маленької — спільноти.

Що старший пластун, то більші вимоги ставить перед ним пластове життя. Вже від наймолодших років юнацтво само опрацьовує гутірки на різні теми та виголошує їх на сходинах. При цьому знов юнак чи юначка вчиться висловлювати свої думки та давати влучні відповіді на запити друзів.

Звичайним порядком речей пластовий шлях веде молоду людину на провідні становища. Там уже кожне слово гурткового, курінного чи впорядничка важиться вагою золота, бо ж воно стає джерелом дії гуртка, куреня, чи ще більшої групи людей. Тут це слово мусить бути докладно продумане, обчислене, всі його наслідки передбачені, всякі неясності, що могли б внести сумнів у справу — виключені. Мусить бути рішуче та певне себе.

Прекрасна школа живого слова для пластунів — це пластова ватра. Це ж біля неї події із життя пластунів (головно на таборах) якось самі собою складаються у слова; у пісеньки, сценки, анекдоти, травестії.

— Немає в нас цілої
стріхи:
Дірки — мов волоські
горіхи! —
Вода протікає, шатро
підпливає
І ради не маєм на це!..

І так далі, і так у безконечність. Ледве чи знає історія Пласту такий табір, щоб не залишив бо по собі хоч одної пісеньки, хоч одного жарту, висловленого при ватрі... Настрій ватри такий багатий та сприятливий імпровізувати. А скільки ж то пластунів вперше відчуло бажання володіти, і то не якбудь! — словом, що опісля й стало завданням їх життя, саме в світлі полум'я ватри!.. Його мерехтіння розбуджує думки, що дрімають у серці людини, а круг друзів, що завжди готові слухати, хвалити, а колись навіть і критикувати, то завжди лиш по-дружньому — додає сміливости виступати та говорити. А всяке щире слово, що впаде при ватрі — особливо глибоко западає в душу. Так і писав пл. сен. Ю. Старосольський:

„Над ватрою постаті юні,
хлоп'ячі,
Заслухані в золото слів, що
лились,
Про славу — минуле, про
мрії гарячі,
Про волю, що прийде
колись..."

Та неменшу увагу звертає Пласт і на писане слово. Вже найменші новачата, що лиш пізнали тайни письма, пишуть хроніки своїх роїв та гнізд, пишуть листи до своїх друзів, новаків, розкиданих по всьому світі, або особливо улюблені листи до „далекої Неньки - України", — щоб опісля кинути їх на огник, а вже вітер сам донесе із димом далекій Батьківщині вістку, як дуже вони її люблять!

— „У таборі цього року було чудово. Я мала 4 товаришки і басейн до кунелі".

— „Перед прогулянкою наш рій зробив собі світлину. На прогулянці ми мали гратися у козаків та поляків. То ж могли бути інваліди. А знимка завжди краще виглядає, коли всі цілі"...

Це вийнятки із правдивих хронік. Хай вони збуджують у „старших" поблажливу усмішку, але все ж таки — це вже поважні спроби закріпити пережите на папері.

Юнацтво із великим завзяттям, та не без таланту нераз, пише свої хроніки, навипередки видає щораз то кращі однодніівки, то знов стінні газетки, що майже обов'язково прикрашують стіни кожної пластової домівки.

Що старші пластуни, то поважніші їх писання та видання, тим поважніші та більш далекосяглі їх амбіції у тому напрямку. І так із дрібних спроб, із молодечих задумів — постала пластова преса.

Сам перелік назв не дасть ще повного її образу. Бо ж за кожною із них захований цілий арсенал молодечих бажань та надій, ціла група людей, що трудилися щиро та з захопленням, ціла низка поборених труднощів.

От хоч би — як багато говорить кожному пластунові назва журналу „Молоде Життя", що появляється, з перервами, звичайно — від початку двадцятих років у Львові до сьогодні в Ню Йорку, із етапами у Мюнхені та Дітройті. Або який пієтизм збуджував колись, вже після розв'язання Пласту польською владою, пластовий журнал „Вогні", що був стрижнем цілого, нелеґального тоді пластового руху! Самі пластуни цей журналик зшивали, розсилали, кольпортували, наперекір перешкодам зі сторони чужих, а то й своїх.

У першому періоді нашої еміграції, в Европі, наша преса зробила великий крок вперід. Деякий час пластовим органом був „Пластун" — що виходив у Авґзбурзі. Дальше прийшло йому на зміну „На сліді", що згодом прийняло давню, традицією освячену назву „Молоде Життя".

Тут же і почав вперше виходити юнацький журнал — „Новак", бо досі новацтво свого окремого журналу не мало.

Пластуни сеньйори, уступаючи кращі технічні засоби своїм молодим друзям, довгі роки видавали в Німеччині, а опісля вже в ЗДА „Сеньйорську Ватру", циклостилевим способом. А вже при кінці першого етапу нашої еміграції почав неперіодично появлятися у Мюнхені „Пластовий Шлях', орган пластової думки. Він містив ідеологічні статті сеньйорів та старших пластунів.

Старше пластунство теж після несміливих спроб у Німеччині — спромоглося на свої власні журнали: пластунки видавали на циклостилі „Іскру Сокільської Ватри", а пластуни „На зміну". Це вже було в ЗДА, але журнали ці розходилися по цілому світу. Опісля вони злучилися разом, задержуючи одначе обидві назви, а ще пізніше перезвалися на „Краса і сила". Вона стала складовою частиною „великого" „Молодого Життя", що містило в собі журнали для всіх трьох виховних уладів та появилося у роках 1952-1953.

У цьому ж „Молодому Житті" почав появлятися, і до сьогодні вже появляється, тільки самостійно, новацький журналик „Готуйсь". „Молоде Життя" тепер знов стало органом виключно юнацтва.

Крім офіційних журналів — неоцінені прислуги у пластовому житті, головно тепер, при такому далекому розселенні пластунів, віддають різні листки зв'язку. Слід згадати „Пластовий Листок" у ЗДА, що справді був чи не одиноким засобом зв'язку поміж пластунами у перші часи розгублення у діяспорі. Це ж він доходив у кожну найдальшу закутину та розшукував там пластунів, охочих до діла.

Багато куренів і старшопластунських, і сеньйорських, — держить зв'язок поміж своїми членами теж за допомогою таких листків. Так видає „Листки Дружнього Зв'язку" Курінь ім. Ст. Тисовського, так видавали їх „Ті, що греблі рвуть" та „Мандрівники". Так стали вже традицією „Стріла" „Перших Стеж" та „Комета" „Бурлаків", „Геральд" „Хрестоносців", „Тамтам" Сіроманців, „Вісті із Курінної Канцелярії" „Червоної Калини" та багато інших.

Характер цих листків — дуже різнородний. Часом це лиш збірка приватних листів поодиноких членів, часом лиш накази курінної команди, але часто бачимо у них теж оригінальний пластовий гумор, нерідко і статті, що заторкують поважні питання, що цікавлять весь Пласт.

Немаловажні теж одноднівки. Виходять вони при різних нагодах: свята Весни чи обжинок, посвячення курінних прапорів, з нагоди закриття ділового року Станиць, з нагоди ювілеїв поодиноких частин. Такими одноднівками осередки радо обмінюються. Найбільшу славу за найчисленніші та найкраще редаґовані одноднівки здобула собі в ЗДА Станиця в Джерзі Сити, та й інші (Шикаґо, Боффало, Клівленд) мають у цій ділянці непогані осяги.

На границі поміж періодичними виданнями та книжками стоять серійні видання, звичайно циклостилеві, як ось „Записки Українського Пластуна" та „Вогонь Орлиної Ради", що постачають виховникам потрібних у праці матеріялів.

Закінчуючи цей короткий, та в ніякому випадку не повний огляд пластової преси, годі не згадати ще пластових сторінок, що появляються в українській пресі з нагоди пластових свят чи з'їздів, як теж і постійної „Пластової Ватри" при „Свободі", „Пластового ОПБУ" при аргентинському „Українському Слові", пластового додатку при лондонській „Українській Думці" та інших.

Зважуючи обставини, що в них виростав Пласт та його преса, сьогоднішній її стан — це немалий успіх. Особливо тепер, коли пластуни розкидані дослівно по цілому світі, саме преса творить понад моря та гори невидимі помости, що лучать думки усіх пластунів, гартують їх до зустрічі із перепонами сірих буднів та спрямовують до Великої Мети.

Пл. сен. Леся Храплива.

В ОСТАННІЙ ПОВЕНІ У СХІДНІХ СТЕЙТАХ БАГАТО УКРАЇНЦІВ УТРАТИЛИ ДАХ НАД ГОЛОВОЮ І ВЕСЬ СВІЙ ДОРОБОК! ДОПОМОЖІТЬ ЇМ СТАТИ НА НОГИ ЗНОВУ! ДОПОМОЖІТЬ БРАТОВІ! СКЛАДАЙТЕ ПОЖЕРТВИ НА ДОПОМОГУ ПОВОДЯНАМ-УКРАЇНЦЯМ!

Пожертви висилати на адресу: "SVOBODA", P. O. Box 346, Jersey City 3, N. J.

Сотник Степан Мацькевич,
бувший командант 2-го гарматного полку У. Г. А.

У ПОХОДІ НА КИЇВ

(Друга бригада УГА і здобуття Києва 31 серпня 1919 р.).

(3)

Коло 2-гої години пополудні делеґація громадян Хвастова складає мені привітя. Наша піхота займає оборонну лінію на схід від Хвастова. На північ і полудне від Хвастова чути вогонь артилерії. Ворог ставить опір.. У Хвастові ми стоїмо два дні.

Ранім ранком 28 серпня 1919 р. наша бриґада вже маршує на містечко Васильків. На захід від Василькова є стави, через які йде гребля. Ворожа піхота стоїть в позиціях на периферіях Василькова. Підходимо до ставів перед Васильковом коло 8-мої год. ввечері. Починається бій за перехід через греблю. Відкриваю гарматний вогонь на ворожі лінії. Наші скорострілі тримають під обстрілом гнізда ворожих скорострілів. В тому самому часі частини нашої піхоти перебігають греблю і йдуть в наступ на містечко. Год. 9-та ввечері, і наша піхота вже в Василькові, а коло півночі ціле містечко в наших руках. Ворог перегруповується, кидає до бою три наємні полки китайської піхоти, і 29 серпня 1919 коло 4-тої год. ранком переходить у протинаступ на нашу бриґаду та випихає нашу піхоту до західньої частини Василькова. Затяжний бій триває цілий день. Пополудні наша піхота переходить до протинаступу і підтримана гарматним вогнем вибиває ворога з Василькова аж на передмістя Каплиці. На допомогу піхоті шлю одну батерію у піхотню лінію і сам також беру особисто участь у бою в перших рядах. Смеркається. Чути на півночі і полудні від нас бої.

Команда нашої бриґади дістає приказ від команди 3-го Корпусу УГА, в якому виразно сказано, що на випадок зустрічі з денікінськими частинами треба з ними поводитись як з нашими союзниками. Вночі з 29-го на 30-го серпня наша бриґада розбиває ворожі сили під Каплицями, і зразу рушає у похід вже прямо на Київ.

День 30 серпня 1919 р. — погідний, ясний, гарячий. Наша бриґада марширує на Київ. Піскова земля, тяжко машерувати. На наших крилах йдуть безперервні бої частин 3-го Корпусу УГА та військ УНР.

Тут вперше стрічаємо в селах хворих на черевний тиф. Наказуємо нашому війську не пити непереваренoї води.

У нашій бриґаді панує дуже гарний настрій, кождий з нас хотів би чимскоріше бути вже в городі Києві. Ворог не ставить вже нам жадного опору. Год. 5-та пополудні, і вже бачимо золоті вежі Печерської Лаври. З радости сльози котяться нашим воїнам по їх опорошених лицях. Даю наказ всім старшинам і підстаршинам полку сідати на коні, мати до стрілу готові кріси та револьвери і творю в цей спосіб сотню кавалерії. При батеріях лишаю по одному старшині і підстаршині. Із цією імпровізованою сотнею кавалерії їду на Київ, що вже тільки п'ять кілометрів від нас. Минаємо піхоту і їдемо вперед. О годині 6-тій вечером ми вже на передмісті Києва — Деміївка займаємо позицію у фабриці цукорків.

Ворог відтягає свої сили з Києва і відсилає їх на північ. Бачимо, як большевики на головних вулицях будують барикади і уставляють гармати. Темніється, наша бриґада машерує на Деміївку і починає наступ на ворожі позиції. Рівночасно входять в Київ інші частини армії УНР та УГА. Вуличні бої тривають цілу ніч. В Печерській Лаврі попадає в наші руки 5 тисяч полонених.

Над раном дня 31 серпня 1919 р. цілий Київ був в руках українських армій. Частини наших армій обсаджують їм визначені полоси Києва. Між іншим: курінь піхоти 8-мої бриґади обсаджує „Думу", моя четверта батерія займає позицію на площі під „Думою", а курені піхоти нашої бриґади стають на мостах, що ведуть з Києва на Ліворережжя.

Коло 5-тої год. ранку їду з батеріями полку вул. Більшою Васильківською. Вулиця підноситься в напрямі Хрещатика. Зі всіх домів звисають наші синьожовті прапори. Різні делеґації міста вітають мене прекрасними букетами квітів. За кілька хвилин вже маю повне наруччя квітів, з другою рукою держу коня. В тій хвилині підходить до мене делеґація київських дівчат і просять прийняти від них такох китицю квітів. Дякую за квіти, кажучи, що не маю можливости їх взяти, бо руки зайняті. Дівчата впихають мені квіти під сідло і цілують з радости мої остроги. Мені з надзвичайного зворушення спливають сльози по лиці, а з усіх бальконів та вікон невпинно лунає:

Слава! Слава! Слава!

(Кінець).

● **Делеґація „колгоспників"** перебуває тепер у канадійській провінції Саскачеван, яка своїми широкими полями нагадує їм Україну. „Проґресивні" українські іміґранти влаштовують їм тріюмфальні зустрічі. Це поправило совєтським делеґатам гумор, бо на сході Канади проти них демонстрували канадійці українського роду.

● **Італійський уряд** хоче створити впродовж найближчих десяти років 4 мільйони нових варстатів праці. Реалізація цієї програми коштуватиме понад 6 більйонів долярів. Вона зліквідувала б безробіття в Італії і санувала її економіку.

● **П'ять мільйонів** мешканців двох найбільших арґентинських міст, Буенос Айресу і Сан Павльо, відчувають велику недостачу води. В Сан Павльо не було дощу від 10 липня, і питну воду в цьому місті продають на вулицях. Деякі збірники на воду зовсім порожні.

Іван Німчук

ЙОСИП СТАДНИК

(З приводу смерти заслуженого діяча української сцени).

Зі Старого Краю прийшла вістка, що ще з кінцем 1954 р. помер на 78 році життя довголітній керівник українських театрів у Галичині, визначний актор, режисер і перекладач чужих драматичних творів та опереток, Йосиф Стадник. Помер, як видно з усього, в забуттю, а може й у злиднях, бо совєтська влада поставилась до нього коли не явно вороже, то напевно неприхильно — бодай нічого не було чути в минулих десятьох роках ні про працю його, ні про працю інших членів його родини, теж колись широко відомих і талановитих акторів.

Йосип Стадник уродився 1877 р. і вступив до єдиного тоді українського театру в Галичині („Руської Бесіди") вже в 1894 р., себто 17-річним юнаком. І з того часу служив він вірно українській сцені повних 50 років (до 1944 р.). Середнього росту, поставний красунь, інтеліґентний та здібний, рухливий і пильний та з симпатичним тембром голосу — він швидко добився в театрі, виконуючи з успіхом не тільки менші, але й більші і навіть головні ролі в різних п'єсах. Оженився з акторською дитиною — дуже молоденькою Софією Стечинською, яка при його боці стала незабаром, як Софія Стадникова, славою українського театру в Галичині. Не диво, що коли Виділ „Руської Бесіди" став у 1906 р. розглядатися за новим керівником українського театру, то його вибір упав на 29-річного Й. Стадника, що очевидно, не могло подобатись декому зі старших, досвідчених акторів нашої сцени, які зазіхали на цей пост. Але 6-річна праця Й. Стадника як директора театру „Бесіди" (1906—1912) виявила, що провід театру був тоді в добрих і певних руках.

Поборюючи всякі внутрішні і зовнішні труднощі та перешкоди, Й. Стадник зумів виставити в тих роках з більшим чи меншим успіхом не тільки найкращі драматичні твори української літератури, в їх числі більшість творів Карпенка Карого та інших наших драматурґів-клясиків, але й деякі дуже поважні твори чужих драматурґів.

В тих часах у театрі „Бесіди" працювало кількадесять (понад 70) осіб, тож було з кого вибирати. І були між ними актори талановиті та всесторонні, які викликали подив навіть серед не-українців тим, що з однаковим успіхом могли грати в народних п'єсах, в легких сальонових комедіях чи у важких психологічних драмах та співати в найкращих операх европейського репертуару. Саме з того часу пам'ятаю в нашім театрі такі всесторонні акторські пари: Стадників, Рубчаків, Петровичів, Юрчаків та ін., як теж незрівняну в ролях характеристичних жінок, комічних і драматичних баб, Антонину Осиповичеву, що, хоч була з чеського роду (Скшиван), не мала собі в таких ролях рівної ціл' десятиріччя (в театрі „Бесіди" працювала від 1882 р.). За дирекції Стадника працювали в театрі „Бесіди" також деякі актори з Великої України (Островський, Шевченко), м'якістю вимови яких ми насолоджувались. Одного року мала гостинні виступи мабуть найбільша українська акторка, Марія Заньковецька. Ми, ґімназисти вищих кляс у Станиславові, де тоді давав вистави наш театр, не пропускали ніодного її виступу. Донині пам'ятаю, як на виставі „Наймички" Карпенка Карого, де Заньковецька грала головну ролю наймички, майже вся публіка плакала. Це був такий тріюмф великої артистки і така хвилююча вистава, що учасники того вечора не забудуть пережитих тоді хвилин до смерти.

Але Й. Стадник вславився тоді ще й чим іншим. Сам не співучий, він зважився виставити цілу низку найкращих европейських опер — уперше в такому числі на українській сцені. Завдяки Й. Стадникові все населення Східньої Галичини й Буковини (не тільки українці!) могло побувати на солідно виведених виставах таких опер, як Мадам Батерфляй, Фавст, Жидівка, Травіята, Онєгін, Кармен, Галька, Продана наречена, Кавалерія Рустікана, Орфей у пеклі й ін.: і з цього погляду Й. Стадник має просто історичну заслугу, як популяризатор европейських опер на українській сцені. Додати ще треба, що в цих операх виступали нерідко як запрошені ним гості визначні оперні співаки чужинці, навіть віденці, що ще більше підносило престиж українського театру. Розуміється, що великий успіх серед глядачів мали теж українські опери: Запорожець за Дунаєм з І. Рубчаком в ролі Карася, Катерина, ролю якої виконувала Катерина Рубчакова, Різдвяна Ніч, Роксоляна та інші. Тодішні вистави опер мали потрібний рівень, бо український театр мав постійну 16-членну оркестру, до якої в потребі добирано членів місцевої військової оркестри, дуже добрий хор та цілий гурт прекрасних співаків-солістів, щоб назвати тут тільки чудову К. Рубчакову (ліричний сопран), Петровичеву (мецосопран), п-ну Рубчаківну (альт), баса І. Рубчака і таких тенорів, як Андрій Гаск, Василь Коссак, Костів та ін. У деяких операх виступала гостинно тодішня наша слава — Фільомена Лопатинська. Диригентом оркестри був талановитий музика з буйною чуприною Коссак, брат Василя і Рубчакової.

Взагалі ж театр „Бесіди" під керівництвом Й. Стадника за часів Австрії був мабуть останнім з тих українських театрів у Галичині, що про їх вистави згадують з такою нескриваною тугою та з таким глибоким сантиментом і навіть пієтизмом всі старші українські громадяни. Сама вістка про те, що до такого чи іншого міста приїхав Стадник зі своїм театром, сколихувала тоді всіх українців дотичного міста й повіту, а вже найбільше українську молодь. То був чародій. Стадник і його талановиті актори, що примушували молодь у часі їх побуту забувати про все і зрікатися неодного, щоб тільки не пропустити якої вистави. То вони „винні", що ми з любови до рідного живого слова й української пісні на сцені позбувалися нерідко навіть шкільних книжок, щоб тільки зібрати потрібну суму на квиток до театру. Такого прив'язання й любови до українського театру не було вже за Польщі, бо за польської окупації намножилось у нас українських мандрівних театрів дуже багато, що з природи речі сильно обнизило їх мистецький рівень (з деякими винятками).

З дальшого життєвого шляху Й. Стадника треба згадати його працю в театрі М. Садовського в Києві (1917 рік) та в театрі в Кам'янці Под. (1919-20). А потім прийшла його довголітня важка праця як директора і режисера у власному театрі за часів Польщі, коли то він, позбавлений якоїнебудь матеріяльної допомоги, пробивався тим, що ставив переважно віденські оперетки. Тими оперетками, в яких виступали вже його діти: син Ярема (комік) і загально люблена панна Стефа, старався Стадник і далі притягати на українські вистави також неукраїнську публіку. Майже всі ті оперети, як теж деякі п'єси, що він їх звичайно режисерував, він перекладав чи перероблял переважно сам, і так присвоїв українській сцені у своєму житті понад 100 п'єс. Відомі теж його талановиті уривки з театральних споминів, з яких він дещо помістив був м. ін. у львівських „Наших Днях".

Як актор Стадник був першорядний і його слава лунала колись по всій нашій тіснішій батьківщині. Старші громадяни пригадують собі напевно неодну його креацію, якою він полонював глядачів. Свого часу ставили його креацію у п'єсі Мольєра „Скупар" та в „Примарах" Ібсена вище, як креації в тих самих п'єсах світочів польської сцени Сольського та Желязовського.

В рр. 1940—43 працював Й. Стадник як один з режисерів і акторів у Львівському Оперному Театрі, але там його, людину з таким досвідом і рутиною, відсували постійно в тінь, що він відчував досить болюче. Тому в 1943 р. погодився обняти керівництво українського театру в Дрогобичі, де виставив з успіхом ще кілька п'єс. Там він і пережив масові розстріли українців, що їх переводило ґештапо прилюдно, про що оповідав мені з найвищим обуренням після одного приїзду до Львова.

З другим приходом большевицької влади на зах.-українські землі вриваються всі наші інформації про оцього талановитого, завжди живого й підприємчивого і такого заслуженого для української сцени діяча, яким був Й. Стадник. Таким він і перейде до історії українського театру, що його тернистий шлях він верстав впродовж повного півсторіччя.

ВЕЛИКО-МИКІЛЬСЬКІ ЗБОРИ УАПЦ СОБОРНОПРАВНОЇ

В днях 2—4 липня 1955 року, при катедрі св. Покрови УАПЦ в м. Шикаго, відбулися Велико-Микільські Збори. Перед Зборами відслужив молебень Архиєпископ Григорій з участю всього духовенства. На Збори прибули представники від 20-ти православних осередків парафій і громад у ЗДАмерики, в кількості 56 делеґатів з правом рішального голосу (з них 20 осіб передало свої уповноваження), та ще 20 чол. гостей, представників церкви, громади, науки та мистецтва, разом 76 осіб. Між ними: 2 архиєреї та 12 священослужителів.

До складу президії Зборів обрано: Архиєпископа Григорія, як Зверхника УАПЦ, єпископа на Канаду Миколая Урбановича, проф. Павла Чухрія, заступника зверхника УАПЦ, канцлера Малої Ради прот. Олександра Биковця, та членів її: сестру Олену Плахитну, бр. М. Радченка. До почесних членів президії запрошено: митроф. прот. Дмитра Буртана, що прибув з Австралії для висвяти в єпископи, митроф. прот. Петра Маєвського з Каліфорнії, прот. Льва Левандовського з Шикаґо, свящ. Володимира Мельника з Торонто, Канади, після висвяти; з мирян: проф. Миколу Колісника з Мінеаполісу, бр. Захарія Макогона з Дітройту. До Секретаріяту обрано: митроф. прот. К. Даниленка-Данилевського, бр. Валентина Кохно, пізніше сестру Олександру Костюк.

За дорученням Владики Григорія — Збори переводить канцлер Малої Ради прот. Ол. Биковець, та його, в міру потреб, заступає проф. Павло Чухрій. Було затверджено програму Зборів, що складалась із 16-ти пунктів; як також установлено реґулямін та обрано комісії: мандатну в складі: проф. проф. П. Чухрія, Тараса Кохна, сестри Ол. Плахитної, та редакційну проф. о. Костя Туркала, о. Дм. Буртана, о. Петра Маєвського, проф. Павла Чухрія, інж. Федора Бульбенка.

Заслухано привітання Зборам, що зачитав прот. Ол. Биковець. Від Краєвих Рад УАПЦ з Австралії; з Бразилії — митроф. прот. Гр. Сіваченко; від Православних осередків з Арґентини; Православних осередків в Канаді — проф. М. Ковшун з Гамільтону; Православних осередків в Англії — бр. Василя Тахтая, з Престону; від ісповідників УАПЦ в Сиракюзах — свящ. Лаврентій Склоний; від члена Великої Ради УАПЦ полк. Юрія Івченка з Филадельфії та ще багато інших.

Поминаючи справи суто адміністративно - господарського порядку, на протязі 36-ти годин були заслухані й стверджені ось такі основні доповіді: Про стан та перспективи УАПЦ в світі — архиєпископ Григорій; Про міжцерковне поєднання в єдину УАПЦ — проф. К. Туркала та архиєпископа Григорія; Про події в Европі з висвятою єпископа Миколая Урбановича; про видавничі справи — о. Ол. Биковця — редактора „Православного Українця". Про зміцнення загальноцерковної дисципліни — митроф. прот. К. Даниленка-Данилевського.

У своїй доповіді, про стан і перспективи УАПЦ, Архиєпископ Григорій подав історичний нарис руху УАПЦ з 1921 року, за десять літ на Рідній Землі; відновлення цього руху під час німецької окупації України, та продовження руху на еміґрації з часів Ашаффенбурґу серпень-жовтень 1947 року. Яскравими фактами Зверхник зілюстрував досягнення УАПЦ в Европі, ЗДА, Австралії, Бразилії. До юрисдикції УАПЦ, крім Америки, належать ще три Краєвих Церкви, в яких служать два архиєреї та 20 священослужителів, що об'єднує двадцять парафій і православних громад, в яких моляться зверх 2000 вірних. За 5 років наші скитальці вже спромоглися побудувати й придбати нові храми: в Аделайді ,Австралія; в Сан-Павло, Бразилія. Помітно зростає ідейний рух за УАПЦ в стейтах Америки: Міннесоті, Висконсіні, Мишиґені, Огайо, Пенсилвенії, як також у Канаді, Австралії, Бразилії, Арґентині.

Після доповіді про міжцерковні поєднання проф. о. К. Туркала та Архиєпископа Григорія Збори підтвердили ухвали Другого Еміґраційного Собору в Шикаґо в 1954 р., а саме, вжити неґайних заходів до поєднання УАПЦ як основоположниці відродженої Української Православної Церкви в Україні з іншими формаціями УАПЦ на еміґрації, як також вжити заходів до поєднання із Всесвітньою Православною Церквою". Виходячи з цих постанов Архиєпископ Григорій домігся: 1. перед митрополитом УАПЦ синод. Ніканором в Мюнхені про скасування канонічних санкцій, наложених на духовенство й мирян УАПЦ соб. священим Собором Єпископів 24 листопада 1917 року, та повної канонічности духовенства УАПЦ соб., на рівні з духовенством митрополита Ніконора; 2. як також 6 червня 1955 року Архиєпископ Григорій, в супроводі Архиєпископа Богдана Шпильки відбув двогодинну авдиєнцію з Екзархом Константинопольського Патріярха Архиєпископом Михаїлом в Ню Йорку, щоб поблагословив нашу УАПЦ соб. розглядати в сущому її стані, нарівні з православними церквами: Румунською, Грецькою, церквами балтійських і кавказьких народів — в родині церков Вселенської Патріярхії в Царгороді. До цього ідеалу змагав ВПЦС у Києві та його великий митрополит Василій Липківський: щоб Українська Автокефальна Православна Церква — лишалася в непорушному братерському єднанні зо всіма православними церквами та була вільним членом Всесвітньої Соборної Апостольської Православної Християнської Церкви. До цього також змагали на всіх зборах і соборах УАПЦ соб. на еміґрації.

Обширну доповідь про події в Европі та висвяту на правлячого єпископа в Европі бр. Євгена Бачинського, склав єпископ Миколай Урбанович з Канади, що після 12-ти годинної, гарячої дискусії, В. Микільські Збори майже одноголосно, за винятком кількох осіб ініціяторів тої висвяти, ствердили: 1. Все, що сталося з висвятою нового єпископа бр. Євгена Бачинського в Европі, відбулося з намови групи приватних осіб, що не є членами Керівних органів УАПЦ соб. та які підмінили Зверхника Архиєп. Григорія в ЗДА, не взявши від нього благословенства, — вважати неза конним переступом. 2. А тому УАПЦ соб. в Америці за все те, що заподіяно в Европі, не бере на себе жадної відповідальности і від усього того відмежовується.

В доповіді про видавничі справи — прот. О. Биковця і редактора „Православного Українця" В. Микільські Збори ствердили досягнення: в безперебійному виданні й редаґуванні релігійно - богословсько - наукового журналу - місячника „Православний Українець", тираж якого виносить 700 прим.; у виданні Богослужбових книг: Служби Божі Страстної Седмиці й Великодньої Служби, Граматки, Часослова, київського видання, як також затвердили видати: повну місячну Мінею, невеликого розміру Євангелію, полтавського видання, велику напрестольну Євангелею двома фарбами з мистецьким оформленням графіки Юрія Сластьона, до цього з нагоди 35-ти ліття найбільшої в історії УАПЦ Епархії видати ювілейний Український Православний Календар.

Під час В. Микільських Зборів відбулися урочисті соборні Богослуження — Всенічна та Божественна Літургія з участю всього приявного духовенства, що її очолив Владика Григорій. В ці дні був висвячений в диякони, а тоді, в священики студент Пастирсько - Богословських Курсів Володимир Мельник — з Торонта для Канади. В скорому часі відбудеться хиротонія в єпископи митроф. прот. Дмитра Буртана для Австралії, що перебуває в Шикаґо.

В неділю, після архиєрейськокого Богослуження, в храмовій залі катедри св. Покрови, відбулась традиційна, спільна трапеза ,в якій взяло участь до трьох сот ісповідників.

о. К. Даниленко-Данилевський.

ТИСЯЧА РОКІВ ХРИСТИЯНСТВА В УКРАЇНІ

ПОВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ

Українцям у вільному світі, у цьому і нам, у З'єдинених Державах Америки, доля призначила великий обов'язок і високу честь: промовляти від усього, поневоленого ворогом сьогодні українського народу, говорити від усієї, мовчазної сьогодні України про Роковини Великої в її історії Події — Тисячні Роковини Християнства.

Шостий Конґрес Американських Українців, що відбувся в Ню Йорку в травні цього року, схвалив резолюцію: відзначити достойно 1000-ліття Християнства в Україні.

І цим відзначенням пригадати світові незламність українського народу в його теперішній боротьбі проти безбожницької Москви за Волю Христової Віри й Волю Батьківщини та за тисячелітнє єднання з духовою культурою Вільного Західнього Світу, і ствердити, що ця Подія мала великий вплив на релігійний, та національно-державно-політичний розвиток українського народу.

Український Конґресовий Комітет Америки кличе свої Відділи підтримати морально й організаційно всі ті Товариства й Установи, що виступатимуть з ініціятивою й пляном такого відзначування й усіма засобами сприяти, щоб святкування відбулися гідно й достойно.

Християнство там, на Рідній Землі — сьогодні в попелищі. Але в цьому попелищі тліє іскра, що бадьорить український нарід невгнутою вірою:

ПРАВДА ХРИСТОВОЇ ВІРИ ПЕРЕМОЖЕ В УКРАЇНІ!

Ню Йорк, у День Святої Ольги, Княгині України,
24 липня 1955 Р. Б.

Український Конґресовий Комітет Америки.

Нові видання

Отець Йосиф Схрейверс, ЧНІ. Чудесне життя Сестри Варвари, Катерини Шайки, Генеральної Настоятельки Українських Сестер Йосифіток 1896-1942. Із французької на українську мову переклав о. Богдан Курилас, ЧНІ. Українське Видавництво „Добра Книжка". 151 випуск. Торонто, 1955, ст. 160.

Отець Йосиф Схрейверс, ЧНІ, залишив між своїми паперами французький рукопис цієї праці, який був готовий до друку. Цей рукопис переклав о. Богдан Курилас, ЧНІ, на українську мову, і оце перед нами книжка про життя Сестри Варвари. В ній розказана історія сільської дівчини Катерини Шайки, яка в чернецтві називалася Сестрою Варварою. Вона склала чернечі обіти в Цеблові, біля Белза, в монастирі Сестер Йосифіток, а пізніше її вибрали на Начальну Настоятельку цього Згромадження, на якому то становищі вона була аж до своєї смерти в 1942 році.

Коли ту цікаву історію життя цієї черниці читатиме людина, яка не вірить в Бога, то їй вона буде здаватися видумками черниці Варвари. Але глибоко релігійний читач розгортатиме цю книжку „неначе середньовічне життя", з якого добуваються „однакові пахощі леґенди й глибинного з'єднання душі з Богом", як пишеться в передмові видання. Героїня цієї книжки — це — „смирна черниця, колишня маленька пастушка, яку вибрав Господь у непостижимих своїх замірах, на прославницю покірного Згромадження Сестер Йосифіток". Вона покірно зносила життєві клопоти і спокійно вмирала. Перед смертю вона заявила Сестрі Климентині: „Ісус, щоправда, наклав на мене хреста настоятельства, але Він теж завжди обдаровував мене Своєю благодаттю. Почуваюсь спокійною, не маю докорів сумління й незв'язана я нічим. Смерти не боюся".

Мало в світі людей, щоб так спокійно і так щасливо вмирали.

Л. Луців

- **Григорій Косинка. Фавст із Поділля.** Редакція і передмова Богдана Кравцева. Організація Оборони Чотирьох Свобід України. Ню Йорк, 1955, ст. 96.
- **Український збірник.** Книга 2. Інститут для Вивчення Історії та культури СССР. Мюнхен, 1955, ст. 144 (друк).
- **Український Збірник.** Книга 3. Інститут для Вивчення Історії та культури СССР. Мюнхен, ст. 205. (Циклостиль).
- **Марія Павленко. Викинуті з гнізда.** Видавництво „Український Селянин", Шикаґо-Мюнхен, 1955, ст. 80.
- **Oriente.** Organo trimestral del Centro de Estudios Orientales. Мадрид. Рік V, ч. 2, квітень-червень 1955, ст. 97-192.
- **Київ.** Журнал літератури, науки, мистецтва, критики і суспільного життя. Филаделфія, липень-серпень 1955, ст. 153-200. Рік VI, ч. 4.
- **Місіонар.** Урядовий орган Апостольства Молитви і Братства Найсвятіших Тайн. Рік XXXIX, ч. 7. Серпень, Филаделфія, 1955, ст. 193-224.
- **Українське Православне Слово.** Рік VI, ч. 8. Серпень 1955. Бавнд Брук, Н. Дж., 1955, ст. 24.
- **Расе.** Липень-серпень, 1955. Рік II, ч. 4-5. Торонто, 1955, ст. 32.

Пленум центрального комітету КПУкраїни

21-го серпня у Києві закінчився пленум ЦК компартії України. З основною доповіддю на пленумі виступив перший секретар ЦК КПУкраїни А. Кириченко. Оцінюючи роботу промисловости, він підкреслив, що в ряді її галузей занадто повільно впроваджується нові осяги науки і техніки; ще недостатній рівень механізації й автоматизації виробничих процесів. „У нас, — казав доповідач, — на одному заводі давно вже працюють передовими методами, а на другому, що знаходиться тут же поруч, про ці методи не мають поняття". На багатьох підприємствах не виконують завдань щодо піднесення продуктивности праці. Минулого року не виконало цих завдань більше як половина підприємств вугільної промисловости, 58 відсотків — лісової і 23 відсотки — чорної металюрґії. Немає порядку в кооперуванні і спеціялізації підприємств. Доповідач підкреслив також „серйозне відставання в справі технічного проґресу", — на деяких машинобудівельних заводах все ще роблять машини й устаткування перестарілих конструкцій. Перший секретар компартії обурювався, що „у нас все ще недостатньо розвивається і підтримується творчу ініціятиву мас", в „науково-дослідні установи працюють у відриві від потреб промисловости та сільського господарства, і на протязі ряду років нічого не дають народній економіці". Дуже погано використовуються машини і механізми на шахтах Донбасу. Через це шахтарі України не додали велику кількість палива. Цього року не виконали семимісячний державний плян міністерства вугільної та рибної промисловости, міського й сільського будівництва, радгоспів. Дуже гостро критикували на пленумі міністра рибної промисловости Ященка, який не забезпечує виконання пляну не тільки риболовлі, але навіть і заготівель льоду, що його приходиться довозити на Україну з... Рязанської та Орловської областей. Поза тим — „величезні досягнення" і одностайне схвалення усіма присутніми всіх рішень. Наступний пленум відбудеться 17 січня 1956 року.

ВИСТАВКА ЛІТЕРАТУРИ ПРИСВЯЧЕНОЇ ЮГОСЛАВІЇ

17-го серпня у Львові в бібліотеці Академії Наук УССР відкрилась виставка літератури, присвяченої Федеративній Народній Республіці Югославії. На вітринах — книжки, що розповідають про історію, розвиток економіки, культури і літератури Югославії. На центральному місці — декларація урядів Совєтського Союзу і Югославії, підписана в Београді Хрущовим і Тітом 2-го червня 1955 року. На виставці напевно не експоновано літератури протитітівської, масово продукованої в період, коли Тіто був виклятий, як „запроданець американських паліїв війни і зрадник марксизму-ленінізму".

Совєти обіцяють проголосити дані про свої збройні сили

Москва. — Совєтський уряд „мабуть" оприлюднить „деякі відомості" про актуальний чисельний стан совєтських збройних сил — так заявив урядуючий заступник міністра закордонних справ СССР, Молотова, — Валеріян Зорін. Він зробив це у розмові з американським конґресменом Патріком Ґіллінґсом, республіканцем із Каліфорнії, який мав 70-хвилинну розмову зі Зоріном. Ґіллінґс заявив Зорінові, що вістка про редукцію совєтської армії на 640,000 вояків не робить у вільному світі ніякого враження, бо неможливо оцінити важливість тієї редукції, коли невідомо, скільки вояків узагалі нараховує совєтська армія. Конґресмен Ґіллінґс звернув теж увагу Зорінові, що ЗДА здогадуються, що деякі оцілілі члени залоги великого літака Б-50, що його совєтські літаки збили над Японським морем 29 липня 1953 року, знаходяться в Совєтах. Зорін обіцяв „ще раз перевірити справу". Розмова Ґіллінґса з Зоріном відбулась наприкінці 6-денних відвідин Ґіллінґса у Москві.

● **Джан Дж. Тил** зловив на далекій півночі в Канаді четверо телят мускусного вівцебика і літаком перевіз їх до Вермонту в ЗДА. Ці арктичні тварини поступово вигибають, і Тил, в порозумінні з канадійським урядом, хоче їх натуралізувати з північних стейтах ЗДА, або на півдні Канади. З мускусних биків дуже добре м'ясо і вовна.

● **Найстаршою журналісткою** в Нюйоркському стейті є панна Дженні Кінґ, яка працює за цим фахом вже 64 роки. Тепер вона працює в „Ди Олбіон Адвертайзер" в Олбіоні, Н. Й. Часописи не подають, скільки їй років.

ТАРЗАН, ч. 3534. Що ж тепер?

Чути було плюскіт води. Шерман обірвав розмову. Він дивився на вхід немов загіпнотизований.

Це був той, що зловив Тарзана. Пронизливий голос відбився відгомоном у вогкій печері. — Ходіть зі мною!

Тарзан скувався на мохом порослих каменях, свідомий небезпеки. Потім він затримався, — навіть його вольове обличчя виявило здивування на вид незрозумілої появи!